

”MUSTA TUNTUU ETTEI SULLA OO KAIKKI HYVIN”

Kokemuksia varhaisen puuttumisen toimintamallista
toisen asteen koulutuksessa

Mari Tero

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014
Ylempi ammattikorkeakoulu-
tutkinto
Kliinisen asiantuntijan koulu-
tusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ylempi ammattikorkeakoulu
Kliininen asiantuntija

TERO, MARI:

”Musta tuntuu ettei sulla oo kaikki hyvin”

Kokemuksia varhaisen puuttumisen toimintamallista toisen asteen koulutuksessa

Opinnäytetyö 51 sivua, joista liitteitä 8 sivua
Marraskuu 2014

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli varhaisen toimintamallin käytettävyyden selvittäminen opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä. Tarkoituksena oli lisäksi myös tukea opiskelijan hyvinvointia varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen sekä tunnistaa opiskelijan tuen tarve. Tavoitteena oli saada käytännön kokemuksia uuden varhaisen puuttumisen mallin käytöstä. Saatujen kokemusten perusteella toimintamallia voidaan edelleen kehittää ja laajentaa muihin toimipisteisiin.

Kehittämistyö toteutettiin toimintatutkimuksena. Opiskelijoiden essee-kirjoitelmista saatu aineisto analysoitiin sisällön analyysillä.

Opiskelijat kokivat varhaisen puuttumisen olevan opettajan aitoa välittämistä ja kiinnostusta heidän opiskeluaan kohtaan. Varhainen puuttuminen koettiin myös opiskelijan motivointina opiskelujen jatkamiselle. Varhaisen puuttumisen myötä opiskelijoiden luvattomat poissaolot laskivat, samoin heidän kynnyksensä avun pyyntöön madaltui. Vanhempien reagointi opiskelijoiden Wilma-järjestelmän merkintöihin nopeutui huomattavasti varhaisen puuttumisen jälkeen.

Tulosten perusteella toisen asteen oppilaitoksissa tulisi panostaa varhaiseen puuttumiseen toimintamalliin, joka korostaa opiskelijan osallisuutta. Selkeä varhaisen puuttumisen toimintamalli selventää opettajille ja muulle henkilökunnalle, miten varhaisen puuttumisen tilanteessa tulee toimia.

Varhaisen puuttumisen toimintamallia tulee tulevaisuudessa kehittää yhä enemmän opiskelijälähtöiseksi. Mallissa tulisi korostua opiskelijan oma sitoutuminen omaan opiskeluun. Tutkimuksen tuloksena kehitettiin varhaisen puuttumisen toimintamallia edelleen, niin että opiskelijan osallisuus korostuu. Malli vaatii edelleen kehittämistä. Toimintamallin aktiivisen käytön jälkeen voisi jatkotutkimuksen toteuttaa varhaisen toimintamallin tuomia hyötyjä opiskelijan opintojen etenemisen suhteen enemmän kartoittaen. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, miten nykyistä varhaisen puuttumisen toimintamallia käytetään opettajien keskuudessa ja ellei sitä käytetä, miksi näin on. Jatkotutkimuksen voisi toteuttaa esimerkiksi eri alojen opiskelijoiden keskuudessa.

Asiasanat: varhainen puuttuminen, ammatillinen opettaja, opiskelijan hyvinvointi, huoli

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Clinical Nursing Expertise

TERO, MARI:

"I get the feeling something is bothering you"

Experiences of Early Intervention Model in Upper Secondary Education

Master's thesis 51 pages, appendices 8 pages

November 2014

The objective of this thesis was to investigate the usability of the early intervention model as a promoter of student wellbeing. The thesis aimed aim was to recognize student needs for support, and to actually support student wellbeing by utilizing the early intervention model. Further, the aim was to gather experiences of applying the new early intervention model to practise. Based on the gained findings, the model can be further expanded and developed for the use of other Tredu (Tampere Vocational College) campuses.

The development project for the thesis was conducted as an action research. The research data were collected through a literature review, and from student essays. The student essays were content-analysed.

Students in the research target group saw early intervention as a manifestation of genuine care and interest by the teacher for their students. Students further felt that early intervention improved their motivation to continue with their studies. Through early intervention, unauthorized absences from studies decreased, and, asking for help became easier. Early intervention model also helped shorten parent reaction time to information posted to Wilma, the study administration tool in use.

It was concluded that schools should, in fact, invest in early intervention by using a model that emphasizes student involvement. A practical model would clarify the methods used in early intervention, and provide teachers and other actors involved a clear action plan and guidance for situations that require early intervention.

The early intervention model should, in its further development, put an increasing emphasis on the student as the initiator of early intervention. The model should underline the student commitment to studies. The output of this thesis is an early intervention model that emphasizes student involvement. The model requires further development. It is recommended that after a period of active usage of the now introduced model, further research would be conducted on possible correlation of the model and study progress, and the related benefits of the early intervention model. In future it could be studied how and to which extent teachers deploy the current early intervention model, and the reasons for not making use of the model at all. It might be fruitful to conduct follow-up research within students of different study fields.

Key words: early Intervention, teacher of vocational subjects, student wellbeing, worry

---

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
2.1	Varhainen puuttuminen.....	8
2.2	Opiskelijan hyvinvointi.....	9
2.3	Ammatillinen opettaja.....	10
3	TARKOITUS, TEHTÄVÄ JA TAVOITE.....	11
4	VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAMALLI TAMPEREEN SEUDUN AMMATTIOPISTOSSA	12
4.1	Opiskelijan poissaolot opetuksessa.....	12
4.2	Selvittämättömät poissaolot.....	13
4.3	Muita opiskelua häiritseviä tekijöitä.....	14
4.4	Menettelyohje opiskelijan velvollisuuksien laiminlyöntitilanteissa	15
4.4.1	Kokemuksia Tampereen seudun ammattiopiston varhaisen puuttumisen toimintamallin käytöstä	16
5	MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	17
5.1	Toimintatutkimus.....	17
5.2	Toimintatutkimuksen prosessi	19
5.2.1	Toimintaympäristön kuvaus.....	19
5.2.2	Ikaalisten toimipiste	19
5.3	Kehittämistyön etenemisen prosessi	20
5.3.1	Nykytilan kartoitus.....	22
5.3.2	Toteutusvaihe	22
5.3.3	Arviointivaihe	23
5.4	Aineiston analyysi.....	23
6	TULOKSET	26
6.1	Opiskelijoiden kokemukset varhaisen tuen saamisesta	26
6.1.1	Kiinnostus	26
6.1.2	Tulevaisuus	27
6.2	Poissaolotilastojen tarkastelu	27
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
7.1	Eettisyys.....	30
7.2	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	32
7.3	Tulosten tarkastelua	35
7.3.1	Varhaisen puuttumisen merkitys opiskelijan hyvinvointiin.....	35
7.3.2	Varhaisen puuttumisen hyöty opiskelijan poissaoloihin.....	35
7.3.3	Ammatillisen opettajan osuus varhaisessa puuttumisessa	36

7.3.4 Varhaisen tuen merkitys opiskelijan hyvinvointiin	38
7.4 Kehittämisehdotukset.....	38
LÄHTEET	40
LIITTEET	44
Liite 1. Opinnäytetyössä käytetyt aiemmat tutkimukset	44
Liite 2. Tietoinen opiskelijan suostumuslomake	47
Liite 3. Alaikäisen vanhemman suostumus	49
Liite 4. Ohje esseen kirjoittamisesta opiskelijoille.....	51
Liite 5. Opiskelijoiden kokemuksia varhaisesta puuttumisesta.....	52

1 JOHDANTO

Lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt Suomessa. Tähän on kiinnittänyt huomion myös nykyinen presidentti Sauli Niinistö, joka virkaanastujaispuheessaan vuonna 2013 totesi syrjäytymisen ja toimeettomuuden olevan vakava ongelma niille suomalaisnuorille, joiden elämä on ajautunut raiteiltaan. Ongelma ei ole ainoastaan nuoren ongelma vaan se on ongelma myös koko yhteiskunnalle: meillä ei ole varaa hukata yhtä tulevaisuudentekijöiden ikäluokkaa. (Suomen Tasavallan Presidentti 2013.)

Nuorten harteille lisätään paineita menestymisestä ja pärjäämisestä. Nuorella on paljon häneen koskevia odotuksia, jotka kohdistuvat muun muassa ammatin opiskeluun. Peruskoulussa opettaja sekä vanhemmat ovat kantaneet huolta nuoren opiskelusta. Peruskoulussa, joku on aina ottanut ”kopin” opiskelijasta huomattaessaan hänellä poissaoloja. Ammatillisessa koulutuksessa vastuu opintojen sujumisesta siirtyy opiskelijalle, hänen omaa osuuttaan painotetaan ja siihen kannustetaan. Nuori elää samalla yhtä suurinta kehitysvaihettaan, jossa moni asia muuttuu. Omasta opiskelusta vastuun kantaminen ja oman elämän muut vaiheet saattavat olla nuorelle liian iso taakka yksin kannettavaksi.

Mielenterveyteen liittyviä ongelmia tunnistetaan yhä varhaisemmassa vaiheessa. Mielenterveyden on sanottu olevan osa terveyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Se voidaan nähdä fyysisenä, psyykkisenä ja henkisenä varastona sekä voimavarana, jota nuoret keräävät ja käyttävät koko opiskelujensa ajan. (Haasjoki & Ollikainen, 2010, 7.)

Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä Tampereen seudun ammattioppilaitoksen, Tredun, Ikaalisten toimipisteessä, jossa itse toimin opettajana. Eri opintovaiheessa olevia opiskelijoilta on yhteensä noin 40. Opiskelijat ovat nuorisooasteen opiskelijoita, joista suurin osa tulee suoraan peruskoulusta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli varhaisen toimintamallin käytettävyyden selvittäminen opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä. Tarkoituksena oli myös tukea opiskelijan hyvinvointia varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen sekä tunnistaa opiskelijan tuen tarve. Aihe nousi omasta kiinnostuksestani ja työelämän tarpeista. Kehittämistyön aikana kerättiin aineisto pyytämällä vapaa- muotoinen essee tutkimukseen osallistuvilta nuorilta ja tarkastellen mukana olleiden opiskelijoiden poissaoloja Wilma-

kouluhallinnon järjestelmästä. Tuloksena saatiin tietoa siitä, miten opiskelijat ovat kokeneet varhaisen puuttumisen toimintamallin sekä millaisia tuloksia varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen saadaan opiskelijoiden poissaoloista.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tätä opinnäytetyötä varten tehtiin kirjallisuuskatsaus joulukuussa 2013. Tiedonhaussa käytettiin neljää tietokantaa; Melinda, Arto, Medic sekä PubMed. Lopulliseen tarkasteluun valittiin 8 tutkimusta (liite 1). Osa lähteistä on opinnäytetöitä, koska varhaisen puuttumisen merkitystä toisen asteen opiskelijoiden näkökannalta katsoen on yliopistoissa tutkittu varsin vähän.

2.1 Varhainen puuttuminen

Varhainen puuttuminen on ollut jo pitkään hyväksytty periaate kasvatus- ja opetusjärjestelmissä. Viime vuosina asiasta on yhä enemmän alettu keskustella sekä tuotu esiin pohdintaa, miten varhaisen tuen tarve voidaan havaita ajoissa ja miten opiskeluun liittyviä vastoinkäymisiä voidaan ennaltaehkäistä. (Aos, Lieb, Mayfield & Miller ym. 2004, 2.)

Yksi ammatillisen opettajan pedagoginen perustehtävänä on varhaisen tuen antaminen, johon hän tarvitsee myös ajan, jolloin pystyy toteuttamaan tätä. Opettajan pedagogiset taidot sekä opiskelijalle tarjottavat sosiaalisen tuen tarpeet ovat osana opettajan arkipäivää niin peruskoulussa kuin toisen asteen oppilaitoksessa. Opettaja ei aina pysty löytämään ratkaisuja opiskelijan tarvitsemaan tukeen pedagogisin peruskeinoin. Hän saattaa tarvita rinnalleen opetustyössä olevan muun ammattikunnan apua, jolloin ammatillinen opettaja saa opiskelijan tuen tarpeelle laaja- alaisemman näkökulman. (Groen, Smitt & Whyn 2000, 269; Heinämäki 2007, 3.)

Varhaisen puuttumisen käsite voidaan ymmärtää usealla eri tavalla. Eräät näkökannat painottavat varhaista oppimisvaikeuksien tai oireiden tunnistamista ja tarvittavia tukitoimia, toiset tarkkailua poikkeavuuksista ja kolmas kanta kannattaa ehkäisevää toimintaa. Kansainvälisessä keskustelussa varhaisesta puuttumisesta käytetään termiä Early Intervention. Tämä on saanut suomenkielessä vastineen varhainen puuttuminen. Kansainvälisessä kirjallisuudessa Early Intervention sisältää niin varhaisen tuen tarpeen havaitsemisen kuin tuen järjestämisen ja käytännön toiminnan. (Heinämäki 2007, 17.)

Huhtanen (2004, 45) on todennut ”varhaisella puuttumisella sanotaan olevan kaksi ulottuvuutta, ongelmien synnyn ennaltaehkäisy sekä korjaava toiminta.

Varhaiselle puuttumiselle on luotu eettiset toimintaperiaatteet, joiden mukaan varhaisen puuttumisen keskeinen lähtökohta ovat toimivat yhteiset palvelut. Periaatteissa korostuu jokaisen opettajan velvollisuus huomioida henkilö, josta huoli herää. Huolen herätessä, vastuuta ei voi siirtää kollegalle. Jokaisella työntekijällä on myös velvollisuus ottaa kokemansa huoli puheeksi ilman syyttelyitä. Toisen kunnioittaminen on edellytys toimivalle yhteistyölle. Varhaisen puuttumisen yhteistyö edellyttää dialogia. Eettiset toimintaperiaatteet käsittävät myös tuen ja ohjauksen yhdistämisen, näillä toimilla ei kuitenkaan saa tehdä avun tarvitsijasta riippuvaista avun antajasta. Opiskelijaa ei saa jättää yksin huoleen puuttumisen jälkeen vaan opettajalla on vastuu yhteistyön jatkumisesta. Opiskelijan kohdalla tulee puuttua kokonaisvaltaisesti tekijöihin, joiden vaikutuksesta opiskelijan ongelmat saattavat kasautua. Sellaisiin yhteiskunnallisiin tekijöihin tulee puuttua, joiden vaikutuksesta yksilö altistuu ongelmien kasautumiselle. (Valtakunnallinen VARPU-verkosto 2008.)

2.2 Opiskelijan hyvinvointi

Konu (2002) on väitöskirjassaan todennut hyvinvoinnin olevan hyvää ja positiivista asioihin puuttumista sekä samalla puhumista huonoista ja negatiivisista asioista. (Konu 2002, 21.) Kokonaisvaltainen hyvinvointi voidaan arkielämän tapaan luokitella sosiaalisiksi, fyysisiksi ja psyykkisiksi ihmisen. Tämä määrittely näkee ihmisen olevan tasapainossa jokaisella edellä mainitulla osa-alueella (Kimba Site Learnin plan, 2008, 2; Välikangas 2002, 12.) HYPAKE, Hyvinvointipalvelujen kehittämishanke näkee hyvinvoinnin olevan kokonaisuus. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat aineellinen elintaso, ihmisten väliset sosiaaliset suhteet sekä hänen itsensä toteuttaminen. Hyvinvointipalvelujen kehittämishankkeen mukaan hyvinvoinnin kokonaisuuteen kuuluvat myös ihmisen omat henkilökohtaiset kokemukset omasta tilastaan sekä tilanteestaan. (Laurea-ammattikorkeakoulu, 2003.)

Yhteiskuntapolitiikan korkein tavoite on hyvinvoinnin tasavertainen toteutuminen. Kuntien tulee tarjota asukkailleen hyvinvointipalveluja, jotka ovat helposti saatavilla. Hyvinvoinnin palvelut tunnetaan ihmisten keskuudessa paremmin peruspalvelu-terminä.

Peruspalveluihin kuuluvat terveystalvet sekä kuntien tarjoamat palvelut, jotka toimivat sivistys- ja sosiaalitoimen alaisuudessa. (Brunila ym. 2003, 16–21; Välikangas 2002, 22–28.)

Ihmisen olemus on sosiaalinen, ja ihmisyyys toteutuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa (Kämäräinen 2010, 4). Ihmisen hyvä vuorovaikutussuhde on yksi osa laajaa hyvinvoinnin määritelmää. Tämä tarkoittaa kuulumista johonkin sekä vastavuoroisuutta ihmisten välillä. Ihmisen hyvinvoinnin toteutuminen vaatii tilaa sekä mahdollisuutta toimia päivittäisessä vuorovaikutussuhteessa muiden kanssa. Eri maiden kulttuurierot, sosiaaliset luokat sekä vallitseva elämäntilanne vaikuttavat hyvinvointiin. (Ylitalo 2005, 101.)

2.3 Ammatillinen opettaja

Ammatillisen koulutuksen opettajan työ on vaativaa ja tehtävässä tarvittava osaaminen erittäin laaja-alaista. Ammatillisia aineita opettavalta opettajalta vaaditaan sekä opetusalan käytännön että teorian vahva osaaminen. Ammatillinen opettaja on oman alansa substanssiosaaja, jolloin hänen työssään korostuu kokonaisvaltainen osaaminen suhteessa opettajan pedagogiseen ajatteluun, vuorovaikutustaitoihin, opettajan omaan persoonallisuuteen sekä eettiseen vastuuseen. (Karppi 2012, 21.)

3 TARKOITUS, TEHTÄVÄ JA TAVOITE

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli varhaisen toimintamallin käytettävyyden selvittäminen opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä. Tarkoituksena oli myös tukea opiskelijan hyvinvointia varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen sekä tunnistaa opiskelijan tuen tarve.

Tutkimustehtävät olivat:

1. Miten opiskelijat ovat kokeneet varhaisen puuttumisen toimintamallin?
2. Millaisia tuloksia uudella varhaisen puuttumisen toimintamallilla saavutetaan?

Tavoitteena oli saada käytännön kokemuksia uuden varhaisen puuttumisen mallin käytöstä. Saatujen kokemusten perusteella toimintamallia voidaan edelleen laajentaa ja kehittää muihin Tredun toimipisteisiin.

4 VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAMALLI TAMPEREEN SEUDUN AMMATTIOPISTOSSA

Tampereen seudun ammattioppilaitoksen varhaisen puuttumisen toimintamallin tavoitteena on auttaa henkilöstöä puuttumaan ennakoivasti opiskelijan opintoja haittaaviin asioihin, tilanteisiin tai opiskelun ongelmiin jne. Ohjeen taustalla ovat laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) sekä Tampereen seudun ammattiopiston järjestyssäännöt. (Tampereen kaupunki 2013.)

4.1 Opiskelijan poissaolot opetuksessa

Opettajan tulee kirjata päivittäin opiskelijan poissaolot Wilma-kouluhallinnon järjestelmään. Opiskelijan tulee ilmoittaa poissaoloistaan välittömästi ryhmänohjaajalle sekä aineen opettajalle. Opiskelijan ollessa työssäoppimisjaksolla, hän on velvollinen ilmoittamaan poissaolon työnantajan edustajalle sekä ohjaavalle opettajalla. Opiskelijan ollessa alle 18- vuotias 1-3 päivän poissaolosta tulee vanhemman tehdä kirjaus Wilmaan tai opiskelija on velvollinen tuomaan vanhemman allekirjoittama poissaolotodistus tai laillistetun terveydenhuoltoalan ammattilaisen todistus. Täysi-ikäinen opiskelija saa olla poissa koulusta sairauden vuoksi 1-3 päivää ryhmänohjaajan luvalla tai hänen tulee toimittaa laillistetun terveydenhuoltoalan ammattilaisen todistus. Myös täysi-ikäiseltä vaaditaan yli kolmen päivän poissaolosta laillistetun terveydenhuoltoalan ammattilaisen todistus. (Tampereen kaupunki 2013.)

Ryhmänohjaajan tehtävä on vastata ryhmänsä poissaolosten seurannasta. Tarvittaessa hän ryhtyy aktiivisesti toimenpiteisiin poissaolosten selvittämiseksi ja ottaa yhteyttä opiskelijaan ja huoltajaan, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Lisäksi hän informoi opintojakson opettajaa saatuaan opiskelijalta poissaoloilmoituksen. (Tampereen kaupunki 2013.)

Opettaja ilmoittaa ryhmänohjaajalle heti havaittuaan opiskelijan opiskelun epäsäännölliseksi opintojakson aikana. Arviointi on laadullista eli opiskelijan osaamista ja oppimista verrataan tutkinnonosien tavoitteisiin ja niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin. Opintojaksojen arviointi tukee opiskelijaa tutkinnonosien tavoitteiden saavut-

tamisessa. Jos opiskelijalla on runsaasti poissaoloja opetuksesta ja työssäoppimisesta, ei hänen osaamistaan opintojakson tai tutkinnonosan edellyttämässä laajuudessa pystytä välttämättä toteamaan. Tällöin opettaja / opettajatiimi ei voi antaa arvosanaa, mikä puolestaan johtaa siihen, että opintojen eteneminen hidastuu ja opiskeluaika pitenee. (Tampereen kaupunki 2013.)

4.2 Selvittämättömät poissaolot

Opiskelijan selvittämätön poissaolon kestäessä 2 viikkoa, ja kun ryhmänohjaaja tai opettajatiimi ei ole saaneet yhteyttä opiskelijaan tai huoltajaan, ryhmänohjaaja kirjaa opiskelijahallinto-järjestelmään opiskelijan viimeisen läsnäolopäivän sekä yhteydenottoyritykset opiskelijaan ja huoltajaan. Lisäksi ryhmänohjaaja kartoittaa kyseisen opiskelijan valmiit opintosuoritukset sekä keskeneräisten opintojaksojen puuttuvat osiot ja niiden suoritusmahdollisuudet. Tämän jälkeen ryhmänohjaaja on veloitettu ottamaan yhteyttä kuraattoriin/ erityisopettajaan/ opinto-ohjaajaan, joka jatkaa opiskelijan ero- tai keskeyttämisprosessia. Ryhmänohjaaja / kuraattori / erityisopettaja / opinto-ohjaaja ottaa yhteyttä opiskelijaan ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajaan opintojaksojen puuttuvat osioiden vuoksi ja sekä kertoo niiden suoritusmahdollisuudet. Näin opiskelijalle ja hänen huoltajalle tarjotaan mahdollisuus tuoda esille omat näkemyksensä, miksi tilanne on johtanut tähän pisteeseen. Tilaisuudessa sovitaan opiskelijan opintojen jatkumisesta tai keskeytymisestä, jolloin opiskelijalle tehdään jatko-ohjaussuunnitelma. Tilanne, jossa opiskelijaan ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajaan ei saada yrityksistä huolimatta yhteyttä, opiskelija katsotaan eronneeksi. (Tampereen kaupunki 2013.)

Opiskelijan opintojen keskeytyessä tai hänen erotessa ryhmänohjaaja / kuraattori / erityisopettaja/opinto-ohjaaja täyttää eroilmoitus- ja opintojen keskeyttäminen -lomakkeen. Opintos sihteeri valmistelee asiasta viranhaltijapäätöksen tutkintoalasta vastaavalle koulutuslajohtajalle. Opiskelijalle annetaan erotodistus suoritetuista opinnoista. Ammattiopiston erotodistus tulostetaan Primus-opiskelijahallintojärjestelmästä tutkintoalasta vastaavan koulutuspäällikön ja ryhmänohjaajan allekirjoitettavaksi. Näyttötodistuksen allekirjoittajana toimii ammattiosaamisen näyttöjen toimielimen puheenjohtaja. Tulostettuun erotodistukseen ei saa tehdä muutoksia. (Tampereen kaupunki 2013.)

4.3 Muita opiskelua häiritseviä tekijöitä

Opiskelijan opintojen etenemiseen voi liittyä muita opiskelua häiritseviä tekijöitä, joita voivat olla opiskelijan jatkuva myöhästely tai työaikojen noudattamattomuus. Opiskelun etenemisen yksi edellytys on osallistuminen opetukseen sekä annettujen tehtävien tekeminen. So-siaali- ja terveystieteiden opiskelijalta edellytetään myös asianmukaista työvaate-tusta. (Tampereen kaupunki 2013.)

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Tähän tilanteeseen liittyvän opiskelijan poistamispäätöksen tekee opettaja ja hän dokumentoi sen Wilmaan. Jos opiskelija ei noudata poistumismääräystä on opettajalla ja koulutuspäälliköllä oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka oppilaitoksen tilaisuudesta opiskelija, yhdessä tai erikseen jonkun henkilökuntaan kuuluvan kanssa. Aina jos opiskelijaa joudutaan ohjaamaan opetus- tai muista tiloista fyysisiä keinoja käyttäen on siitä tehtävä kirjallinen selvitys koulutuksen järjestäjälle, jonka allekirjoittavat molemmat tapahtuman selvittämiseen osallistuneet. (Tampereen kaupunki 2013.)

4.4 Menettelyohje opiskelijan velvollisuuksien laiminlyöntitilanteissa

Varhaisen puuttumisen toimintaohje on jaettu kolmeen eri vaiheeseen, joiden tulee edetä seuraavien vaiheiden mukaisesti (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Menettelyohje opiskelijan velvollisuuksien laiminlyöntitilanteissa

Vaihe	Opiskelijan opiskeluun liittyvät huolten syyt	Toimenpiteet
Vaihe 1	<ul style="list-style-type: none"> *Runsaat poissaolot *Opiskelussa runsaasti häiritseviä tekijöitä *Opiskelu ei etene suunnitellulla tavalla 	<ul style="list-style-type: none"> *Tieto ryhmänohjaajalle *Ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa sekä ottaa yhteyttä alaikäisen vanhempaan *Suunnitelma opintojen etenemisestä yhdessä opiskelijan ja/tai alaikäisen opiskelijan huoltajan kanssa *Toimenpiteiden kirjaaminen Wilmaan
Vaihe 2	<ul style="list-style-type: none"> *Vaihe yksi ei ole tuottanut toivottua tulosta 	<ul style="list-style-type: none"> *Ryhmänohjaaja ottaa yhteyttä kuraattoriin / opinto-ohjaajaan/ erityisopettajaan, jotka yhdessä keskustelevat opiskelijan kanssa
Vaihe 3	<ul style="list-style-type: none"> *Vaiheet yksi tai kaksi eivät ole tuottaneet tulosta 	<ul style="list-style-type: none"> *Koulutuspäällikkö ja opiskelijahuoltoryhmän jäsen valmistelevat suullisen varoituksen ja tarvittaessa järjestävät opiskelijan ja hänen vanhempansa kuulemisen *Mikäli edellä mainitut toimenpiteet eivät tuota toivottua tulosta siirtyy asia joko koulutuspäällikön ratkaistavaksi (mikäli liittyy suullinen varoitus) tai koulutusalojohtajan ratkaistavaksi (mikäli liittyy opintojen määräaikainen erottaminen tai opiskelija katsotaan eronneeksi).

(Tampereen kaupunki 2013.)

4.4.1 Kokemuksia Tampereen seudun ammattiopiston varhaisen puuttumisen toimintamallin käytöstä

Saadakseni opinnäytetyöhön näkökulmaa varhaisen puuttumisen toimintamallin todellisesta käytettävyydestä, keskustelin koulumme kuraattorin sekä muutaman opettajan kanssa. Malli tiedettiin olevaksi mutta sen käyttö on vähäistä. Mallin kerrottiin olevan monimutkainen sekä rankaisukeskeinen eikä niinkään opiskelijaa kannatteleva kuin sen pitäisi olla. Haastateltavien mukaan malli on vaikeasti löydettävissä, opettajajohtoinen eikä opiskelijalle juurikaan anneta mallissa tilaa. Opiskelija on mallissa mukana lähinnä kuulijan roolissa eikä oman elämänsä asiantuntijana. Keskusteluissa tuli ilmi, miten mallia tulisi kehittää enemmän opiskelijan omaa panosta sitovaksi. Opettajan tulisi yhdessä opiskelijan kanssa asettaa tavoitteet ja sopia säännöllinen seuranta. Opettajan roolissa korostuu kannattelevuus ja aito välittäminen. (Ammatillisen opettajan haastattelu 2014; lehtorin haastattelu 2014; kuraattorin haastattelu 2014.)

5 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

5.1 Toimintatutkimus

Tässä opinnäytetyössä käytettiin menetelmällisenä viitekehyksenä toimintatutkimusta. Toimintatutkimuksella tarkoitetaan todellisessa toimintaympäristössä tehtyä interventiota. Toimintatutkimus on yleensä osallistuvaa, tilanteeseen sidottua, yhteistyötä vaativaa ja itseään tarkkailevaa. (Metsämuuronen 2008, 102.) Ammatillisena opettajana ja ryhmänohjaajana olen ollut vahvasti läsnä opiskelijoiden arjessa koko kehittämistyön ajan ja näin olen pystynyt osallistumaan opiskelijoiden päivittäiseen koulun käyntiin.

Kuulan (1999, 29) mukaan toimintatutkimuksen historiallista alkupistettä ei voida määrittellä yksi selitteisesti. Saksalais-amerikkalainen sosiaalipsykologi Kurt Lewiniä (1890–1947) pidetään toimintatutkimuksen kehittäjänä. Heikkisen & Jyrkämän (1999, 26) mukaan toimintatutkimusta sanana olisi käyttänyt ensi kertaa John Collier jo 1940-luvulla intiaanireservaateissa tehdyistä kokeiluista. Kurt Lewin toi kuitenkin käsitteen esille kirjoituksissaan 1940-luvun lopulla tehden sen perusideat tunnetuksi. Toimintatutkimus on saanut jalansijaa varsinkin Columbian yliopistossa Yhdysvalloissa 1950-luvulla, jolloin sitä kehittäi erityisesti Stephen Corey. Coreyn mukaan toimintatutkimuksella pyritään ennen kaikkea toiminnan ymmärtämiseen ja kehittämiseen. Keskeisenä on ajatus siitä, että toimintatutkimuksen avulla kehitetään ihmisten välistä kommunikaatiota ja yhteistoimintaa. (Heikkinen & Jyrkämä 1999, 27.) Toimintatutkimus alkoi elpyä Englannissa 1970-luvulla. Kiinnostus toimintatutkimukseen on kasvanut koko ajan, ja sen merkittävä soveltamisalue on ollut erilaiset yhteisöjen kehittämistyöt. Suomessa on tehty useita väitöskirjatutkimuksia toimintatutkimuksena, ja sen suosio on lisääntymässä. (Heikkinen & Jyrkämä 1999, 27–32.)

Toimintatutkimus on pienimuotoinen todellisessa ympäristössä tehtävä tutkimus, jonka avulla pyritään ratkaisemaan erilaisia käytännön ongelmia, parantamaan sosiaalisia käytäntöjä. Toimintatutkimus on tilanteeseen sidottua, yhteistyötä vaativaa, osallistuvaa ja itseään tarkkailevaa. Toimintatutkimuksessa esitetään vastausta käytännössä havaittuun ongelmaan tai kehitetään olemassa olevaa käytäntöä paremmaksi. Toimintatutkimus on yleensä ajallisesti rajattu tutkimus- ja kehittämistyö, jossa suunnitellaan ja kehitellään

uutta toimintaa ja sen käyttöön ottoa. (Heikkinen- Rovio & Kiilakoski, 2006, 16–36; Metsämuuronen 2000, 28.)

Aaltolan & Syrjälän (1999, 18) mukaan toimintatutkimus on prosessi, joka tähtää kehittämiseen sekä asioiden muuttamiseen parempaan suuntaan. Toiminnan kehittäminen voidaan nähdä jatkuvana prosessina, jossa tuloksena ei ole parempi toimintatapa, vaan yhteisöllinen koulutusprosessi. Toimintatutkimus on levinnyt erityisesti työelämän tutkimukseen esimerkiksi hoitotieteen ja terveystieteen alueilla (Heikkinen & Jyrkämä 1999, 29.)

Toimintatutkimuksen pääpiirteitä ovat käytäntöihin suuntautuminen, muutokseen pyrkiminen ja tutkittavien osallistuminen tutkimusprosessiin (Kuula 1999, 10). Heikkisen (2008, 20) mukaan toimintatutkimuksessa on tarkoitus vahvistaa uskoa osallistujien toimintamahdollisuuksiin eli pyritään voimaannuttamaan (empower) osallistujia. Tutkija aloittaa muutoksen rohkaisten muita mukaan kehittämään.

Toimintatutkimukseni oli emansipatorinen eli valtauttava, kriittinen sekä osallistuva. Tämän lähestymistavan päämääränä on vapautua itsestään selvistä ajatusmalleista ja muuttaa toimintatapoja. (Huttunen 1999, 168.) Heikkinen, Kontinen & Häkkinen (2008, 47) kuvaavat kriittisemansipatorista toimintatutkimusta muun muassa tutkijan ja osallistujien yhteisvastuullisena pyrkimyksenä muuttaa organisaatiota. Päämääriä ovat toimijoiden parantunut itseymmärrys, toiminnan tehokkuus ja vaikuttavuus. Tarkoituksena on myös oma ammatillinen kehittyminen ja byrokratian kritiikki. (Heikkinen ym. 2008, 47.)

Emansipatorisen tiedonintressin ajatuksena on vapauttaa ihminen häntä rajoittavista ulkoisista ja sisäisistä pakoista. (Katila & Meriläinen 2006, 139.) Toimintatapaa yhdessä kehittämällä voitiin tässä opinnäytetyössä yhdistää oppilaiden kokemustieto ja opettajan ammatillinen tieto.

5.2 Toimintatutkimuksen prosessi

5.2.1 Toimintaympäristön kuvaus

Tämä opinnäytetyö on toteutettu Tampereen ammattioppilaitoksen, Tredun, Ikaalisten toimipisteessä. Pirkanmaalle syntyi yksi Suomen suurimmista ammatillisista oppilaitoksista, kun Tampereen ammattiopisto ja Pirkanmaan koulutus konserni – kuntayhtymä yhdistyivät Tampereen seudun ammattiopisto Treduksi 1.1.2013. Opettajia on yhteensä koko Tredussa 250 ja 8000 peruskoulutuksessa olevaa nuorta opiskelijaa. Sosiaali- ja terveysalalla on noin 50 opettajaa sekä noin 300 peruskoulutuksessa olevaa opiskelijaa. Tredu tarjoaa useita eri koulutusvaihtoehtoja, kuvio 1. (Tampereen seudun ammattiopisto 2014, 4.)

KUVIO 1. Tampereen seudun ammattiopiston, Tredun tarjoamat ammatilliset perusopinnot (Tampereen seudun ammattiopisto 2014, 9)

Tredulla on toimintaa 19:sta toimipisteessä Tampereella, Ylöjärvellä, Nokiolla, Kangasalla, Lempäälässä, Orivedellä, Ikaalisissa, Virroilla sekä Pirkkalassa. Tredun oppisopimuskeskus sijaitsee Tampereella. Koulutuspalveluja tarjotaan Pirkanmaan lisäksi myös muualla Suomessa.

5.2.2 Ikaalisten toimipiste

Ikaalisten toimipiste toimii Sastamalan koulutuskuntayhtymän tiloissa. Tällä hetkellä Tredu tarjoaa sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa eli lähihoitajan ammattinimikettä antavaa koulutusta. Ikaalisissa opiskelijoita on nyt 35. Ikaalisten toimipisteestä valmistui ensimmäiset sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset huhtikuussa 2014. Syksyllä 2014 Ikaalisten toimipisteessä aloitti 15 uutta sosiaali- ja terveysalan opiskelijaa.

Ikaalisten toimipisteessä on pääasiassa yksi opettaja, joka vastaa suurimmasta osasta opetusta. Tämä mahdollistaa opettajan olemisen mukana opiskelijoiden arjessa sekä luo hyvät edellytykset opettajalle havainnoida opiskelijassa ja hänen opiskelussaan tapahtuneita muutoksia.

5.3 Kehittämistyön etenemisen prosessi

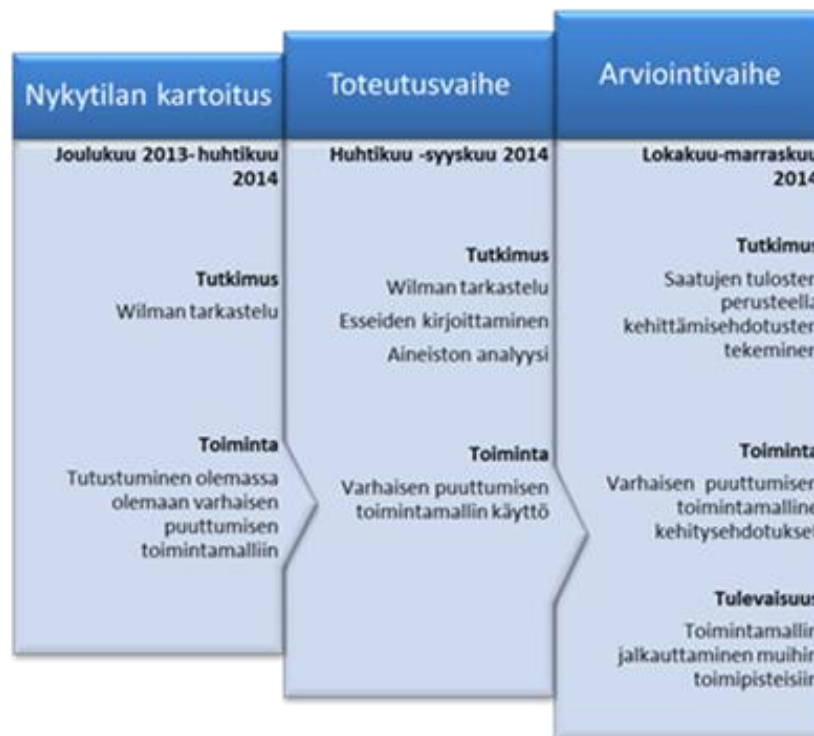
Toimintatutkimus on syklinen prosessi, jossa ymmärrys ja tulkinta lisääntyvät vähitellen. Toimintatutkimuksessa tulkinta ja ymmärrys syntyvät vähittäin. Tutkimus etenee sykleittäin, jossa vuorottelevat suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi. Tutkijan työtä ohjaa halu kehittää tutkittavan yhteisön toimintaa. (Heikkinen ym. 2006, 77.)

Prosessissa kiinnitetään huomioita siihen, miten asiat ovat olleet ennen ja mihin suuntaan ne ovat menossa. Prosessin alussa tehdään kartoitusvaihe. Kartoitusvaiheessa katsotaan menneisyyteen, jossa on voitu havaita jokin ongelma, jota voidaan lähteä kehittämään. Tutkimus alkaa jonkin yksityiskohdan pohtimisesta ja reflektoinnista. Tästä alkaa suunnitteluvaihe, johon sisältyy ajattelua, keskustelua ja kehittelyä eli käännetään katse eteenpäin. Tämän jälkeen toteutetaan suunniteltu yhteisöllisessä prosessissa. Toteutusvaiheesta edetään toiminnan havainnointiin, jota edelleen reflektoidaan eli katsotaan taaksepäin arvioiden. Tästä voidaan jatkaa uuteen sykliin parantamalla suunnitelmaa, uudella toteutuksella parannetun suunnitelman mukaan ja jälleen havainnoimalla ja reflektoidamalla. Syklejä voi siis olla useampia. (Heikkinen, Rovio & Kiilakoski 2006, 36, 78–81.)

Toimintatutkimuksessa on kysymys vähitellen tapahtuvasta monen vaiheen kautta tapahtuvasta kehittämisprosessista. Kehittämiskokemuksista ja aineistonkeruusta saatua palautetta hyödynnetään toiminnan muuttamiseksi ja uusien käytäntöjen luomiseksi yhteisössä. Tutkimuksen osa-alueet, kuten tutkimustehtävä, aineistonkeruu ja aineiston

analyysi muotoutuvat ja täsmentyvät tutkimusprosessin edetessä. Tutkimus on luonteeltaan yhteisöllinen oppimisprosessi, joka edellyttää muutosvalmiutta koko työyhteisössä ja halua kehittää työyhteisön toimintatapoja. (Huttunen 1999, 168; Kiviniemi 1999, 63–81.) Tässä opinnäytetyössä kehittämistyö eteni toimintatutkimuksen vaiheiden mukaisesti: nykytilan kartoitus, suunnittelu, toteutus ja arviointi.

Suunniteltaessa toimintatutkimusta tutkimuksen tekijän tulee hahmotella näkökulmaa, josta tutkimusta tekee sekä pohtia keinoja, joilla ideoi kenttätyötä. Tutkijan on ensin perehdyttävä jo olemassa olevaan teoretietoon ja tutkimuksiin, joilla hän täsmentää omaa näkökulmaansa asioihin. Suunnitelmavaiheessa tutkijan tulee päättää ja valikoida tavat, joilla hän aineiston hankkii. Suunnitelma on merkityksellinen, koska toimintatutkimuksessa nähdään toiminnan kehittyvän vähitellen asteittain. Ilman hyvää suunnitelmaa tutkimuksessa korostuisivat itsensä tutkiskelu eli reflektoi sekä jatkuva uudelleen suunnittelu. (Huovinen & Rovio 2006, 96 - 97.) Tämän opinnäytetyön suunnitelma valmistui huhtikuussa 2014. Tutkimusluvan sain huhtikuun 2014 lopussa Tampereen kaupungilta. Kirjallisuudesta saatuja tietoja on käytetty työn teoreettisissa lähtökohdissa. Opinnäytetyönä toteuttamani kehittämistyön toteutus ja eteneminen on kuvattu kuviossa (kuvio 2).

KUVIO 2. Kehittämistyön eteneminen

5.3.1 Nykytilan kartoitus

Opinnäytetyön alussa kartoitettiin Ikaalisten toimipisteen opiskelijoiden poissaolotietoja tarkastellen Wilma-kouluhallinnon järjestelmän tietoja. Siitä tarkasteltiin opiskelijoiden poissaoloja, poissaolojen selitysten luonnetta sekä huoltajien puuttumista poissaolomerkintöihin ajallisesti suhteessa siihen, milloin opettaja oli ne kirjannut. Tarkastelussa nousi esiin opiskelijat, joiden kohdalla heräsi huoli ja joiden kohdalla varhainen puuttuminen koettiin tärkeäksi.

Nykytilan kartoituksen toimintavaiheessa etsittiin ja tutustuttiin käytössä olevaan varhaisen puuttumisen toimintamalliin sekä pohdittiin sen käytön mahdollisuutta varhaista tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla.

5.3.2 Toteutusvaihe

Nykytilan kartoituksen aikana saatiin myös Tampereen kaupungin lupa tutkimuksen suorittamiseen. Luvan saamisen jälkeen kartoitettiin lopullisesti ne opiskelijat, jotka olivat varhaisen tuen tarpeessa. Heiltä kysyttiin asianmukaiset suostumukset tutkimukseen (liite 2). Alaikäisen opiskelijan vanhemmilta pyydettiin myös heidän suostumuksensa tutkimukseen (liite 3).

Tavoitteeni oli kerätä aineistoa vapaan essee- kirjoitelman (liite 4) muodossa 5-10 opiskelijaa, jotka ovat varhaisen tuen puuttumisen piirissä. Esseiden tavoitteena oli saada mahdollisimman monipuolista näkökulmaa opiskelijan kokemuksesta varhaisesta puuttumisesta sekä sen vaikutuksista hänen hyvinvointiinsa. Esseen kirjoittajia oli lopulta 4. Essee-kirjoitelmat analysoitiin sisällön analyysillä.

Esseiden kirjoittaminen tapahtui varhaisen puuttumisen jälkeen. Varhainen puuttuminen oli kahden keskeistä avointa keskustelua opiskelijan kanssa, jossa nostettiin esiin huoli opiskelijan poissaoloista sekä opintojen etenemisestä. Keskustelussa tehtiin suunnitelma opintojen etenemisen suhteen. Käyty keskustelu dokumentointiin opiskelijan Wilmaan. Varhainen puuttuminen tapahtui Tredun varhaisen puuttumisen toimintamallia apuna käyttäen.

Opiskelijoiden esseet varhaisen puuttumisen merkityksestä kerättiin sähköpostin välityksellä. Sähköpostiosoite oli käytössä vain kehittämistyön prosessin ajan, jonka jälkeen se poistettiin. Opiskelijoilla oli mahdollisuus toimittaa esseet myös tutkijalle nimettömänä työhuoneen oven ulkopuolella olevaan palautuslaatikkoon. Aineisto oli ainoastaan kehittämistyön tekijän käytössä ja se säilytettiin työhuoneeni lukitussa laatikossa. Kehittämistyön loputtua kirjallinen aineisto hävitettiin asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. (Heikkinen ym. 2006, 104.)

Roolini esseiden kirjoittajana oli motivoida opiskelijat kirjoittamaan omista ajatuksistaan. Olin tehnyt heille epävirallisen ohjeistuksen kirjoittamiseen, johon olin liittänyt muutamia apukysymyksiä (liite 4). Pyrin olemaan ohjeistuksessa neutraali, koska itse olin toteuttanut heidän kanssaan varhaisen puuttumisen toimintamallia.

Samaan aikaan essee-kirjoitelmien kanssa, tarkasteltiin Wilma-kouluhallinnon järjestelmästä tutkimuksessa mukana olevien opiskelijoiden poissaolotiedostoja. Näin kartoitettiin poissaolojen määrää ennen varhaista puuttumista ja sen jälkeen. Wilma järjestelmästä poissaoloihin liittyviä tietoja tarkasteltiin huhtikuun 2014 lopusta aina syyskuun 2014 loppuun saakka. Poissaolojen tarkastelussa saatiin suoraa tietoa siitä, mitä muutoksia opiskelijoiden poissaoloissa on tapahtunut varhaisen puuttumisen jälkeen. (StarStof 2014.)

5.3.3 Arviointivaihe

Tutkimuksen arviointivaiheessa käytiin läpi saatuja tutkimustuloksia sekä etsittiin yhteneväisyyksiä kirjallisuudesta tutkittavaan asiaan. Tämän perusteella tehtiin varhaisen puuttumisen toimintamalliin kehitysehdotuksia. Edelleen kehitetty varhaisen puuttumisen toimintamalli on esitelty tässä työssä myöhemmin luvussa 7.4 kehittämissuositukset.

5.4 Aineiston analyysi

Tutkimuksen ytimen muodostaa kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko. Analyysivaiheessa aineistosta etsitään vastauksia esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen analysointivaiheessa voidaan myös huomata, että tutkimuskysymyk-

set on alun perin asetettu väärin. Aineistoa analysoidessaan tutkijan on tutustuttava aineistoonsa perinpohjaisesti ja otettava sen keskeiset käsitteet haltuunsa teoreettisen kirjallisuuden avulla. (Hirsjärvi ym. 1997, 209; Metsämuuronen 2008, 124.)

Sisällön analyysi on perusanalyysimenetelmä, jota käytetään useissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sitä voidaan pitää joko yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena kehyksenä, jonka avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Useimmat tutkimusten analyysimenetelmät perustuvat tavalla tai toisella sisällön analyysiin. (Eskola & Suoranta 1998, 19; Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Vilkan (2005, 140 - 141) mukaan sisällön analyysi voi olla joko aineisto- tai teorialähtöinen. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 98) lisäävät aineisto- ja teorialähtöisen analyysin rinnalle vielä teoriasidonnaisen analyysin.

Aineistolähtöisessä sisällön analyysissä tutkija pyrkii löytämään tutkimusaineistostaan esimerkiksi tietyn toiminnan logiikan tai tyypillisen kertomuksen. Tutkijan tavoitteena on kuvata tutkittavien maailmaa, ymmärtää heidän toiminta- ja ajattelutapojaan ja uudistaa niitä. Nämä ohjaavat sekä analyysiä että käsitteiden ja luokitusten määrittelyä tutkimusaineistosta. Tutkijan tavoitteena on uudistaa teoreettista mallia tai käsityksiä tutkittavasta asiasta, käyttäen apunaan tutkittavien antamia merkityksiä. (Vilka 2005, 140- 141.)

Opinnäytetyöni essee- kirjoituksista saadun aineiston analysoin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Induktiivisessa eli aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä puretaan aineiston ensin osiin ja sisällöllisesti samankaltaiset osat yhdistetään. Seuraavaksi tiivistetään aineisto kokonaisuudeksi, joka vastaa tutkimuksen tarkoitukseen ja asetettuihin tutkimustehtäviin. Oleellista on aineiston tiivistyminen. (Kylmä & Juvakka 2007, 113.)

Sisällön analyysi on kolmivaiheinen prosessi: Aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston kluterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.) Pelkistäminen voi olla joko aineiston tiivistämistä tai pilkkomista pienempiin osiin. Aineistosta karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennainen pois. (Tuomi ym. 2009, 109.) Aineistoa tutkitaan mahdollisimman avoimin kysymyksin ja selvitetään, mitä aineisto itse asiassa kertoo tutkittavasta ilmiöstä. (Kylmä ym. 2007, 117.) Toisessa vaiheessa käydään tarkasti läpi aineiston ryhmittelyssä nousseet alkupe- räisilmaisut ja siitä etsitään samankaltaisia ja/tai toisistaan eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja muodostetaan niille ala-

luokkia. (Tuomi ym. 2009, 110.) Tuomen ym. (2009) mukaan aineistolähtöisen sisällön analyysin kolmannessa vaiheessa, abstrahointivaiheessa, yhdistetään saman sisältöisiä luokkia, jolloin saadaan yläluokkia.

Esseet varhaisen puuttumisen kokemuksista opiskelijan hyvinvointiin luettiin tarkasti ja useaan kertaan läpi pian niiden kirjoittamisen jälkeen samalla perehtyen niiden ydinsisältöön. Aineiston litteroinnin jälkeen, lähdettiin etsimään aineistoista ilmaisuja, joilla saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin. Ilmaisut alleviivattiin tietyn värisillä kynillä. Alleviivatuista ilmaisuista tehtiin pelkistettyjä ilmaisuja, jossa oli tavoitteena säilyttää alkuperäisten ilmaisujen muoto mahdollisimman hyvin. Pelkistettyjä ilmauksia oli yhteensä 20. Aukikirjoitetusta aineistosta etsittiin ensin ilmaisuja siitä, miten opiskelijat ovat kokeneet varhaisen puuttumisen. (Tuomi ym. 2009, 110.)

Klusteroinnissa eli aineiston ryhmittelyssä alkuperäisilmaisut, jotka ovat koodattu eri värein, käydään läpi erittäin tarkasti keräten samanlaisuuksia ja/tai erilaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistellään luokiksi. Ne myös nimetään luokan kuvaavalla käsitteellä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Tässä työssä aineistosta etsittiin samankaltaisia ja erilaisia varhaiseen puuttumiseen liittyviä kokemuksia. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ja siihen liittyvät käsitteet ryhmiteltiin ja yhdistettiin. Alaluokat syntyivät ryhmittelyn jälkeen. Alaluokkia syntyi kaksi. Luokittelun tarkoituksena on aineiston tiivistäminen, kun yksittäisiä käsitteitä sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin. Ryhmittely luo pohjan kohteessa olevan tutkimuksen perusrakenteelle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

Teoreettinen käsitteiden luominen eli aineiston abstrahointi seuraa klusterointia, jonka on sanottu olevan osa abstrahointiprosessia. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä edellytetään alkuperäisinformaation käyttämistä sanallisista ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Abstrahointi jatkuu luokituksia yhdistelemällä niin kauan kuin se on mahdollista aineiston sisällön näkökulmasta katsoen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.) Tässä työssä alaluokkia ei enää ryhmitelty pääluokiksi aineiston vähäisen määrän vuoksi (liite 5).

Seuraavassa osiossa käydään läpi tuloksia, jotka ovat syntyneet kehittämistyön myötä, esseistä ja Wilma kouluhallinnon opiskelijajärjestelmästä kerätyn aineiston mukaan.

6 TULOKSET

Tuloksien tarkastelussa käsitellään ensin teoriatiedon kautta, jonka jälkeen aihetta syvennetään tutkimuksesta saatujen tulosten näkökulmasta.

6.1 Opiskelijoiden kokemukset varhaisen tuen saamisesta

Opiskelijoiden kokemukset varhaisen tuen saamisesta esitellään kahden teeman avulla. Teemat ovat samat kuin esseekirjoitelmista sisällön analyysin jälkeen saadut alaluokat.

6.1.1 Kiinnostus

Varhainen puuttuminen koettiin opiskelijoiden keskuudessa positiivisena kokemuksena. Opiskelijoiden kokemukset olivat myönteisiä ja heidän opiskelumotivaatioitaan eteenpäin vievää asioihin puuttumista. Poissaoloja oli kertynyt huomaamattomasti ja tämä oli laskenut motivaatioita. Opettajan puuttuminen koettiin kannattelevana voimana. Ilman opettajan puuttumista poissaolot olisivat varmasti jatkuneet.

Varhainen puuttuminen toi opiskelijalle tunteen opettajan aidosta välittämisestä sekä tunteen omasta yksilöllisestä tärkeydestä. Ryhmien ollessa suuria, opettaja ei aina huomaa opiskelijan poissaolojen kertymistä. Poissaoloihin puuttumattomuus tuo opiskelijalle mahdollisuuden olla poissa vielä enemmän.

”Opettajan aktiivinen yhteydenpito ja aitous / kiinnostus oppilaan hyvinvointiin antaa minulle tunteen omasta onnistumisesta”

Opiskelijat kokivat opettajan puuttumisen heidän asioihin myös huolestuttavana. Heille tuli ensimmäisen kerran opintojensa aikana pelko omasta osuudestaan opettajan huoleen. Opettajan selvittäessä asioita tilanne muuttui opiskelijan silmissä ja ajatuksissa välittämisenä.

”Totta kai se aina huolestuttaa, jos opettaja sanoo haluavansa jutella mutta se kertoo mielestäni välittämisestä”

6.1.2 Tulevaisuus

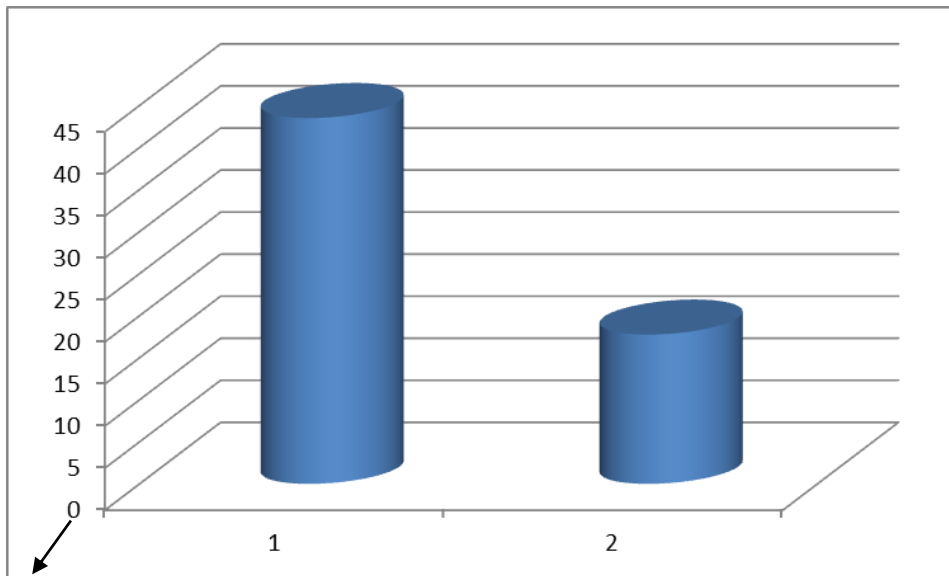
Varhainen puuttuminen on laskenut opiskelijoiden kynnystä pyytää apua. He eivät koe opettajan puuttumista negatiivisena asiana. Varhainen puuttuminen on luonut uskoa tulevaisuuteen omien opintojen etenemisen suhteen.

”Myöhemmin asioihinkin on puututtu herkemmin, mikä on mielestäni hyvä”

6.2 Poissaolotilastojen tarkastelu

Opiskelijoiden Wilma tiedoista pystyi näkemään, miten opiskelijoiden luvattomat poissaolot vähenivät huomattavasti opettajan varhaisen puuttumisen jälkeen. Luvattomien poissaolojen määrät laskivat keskimäärin noin puoleen alkuperäisestä (kuvio 3). Opiskelijoiden kynnys ilmoittaa opettajille myöhästymisestä tai poissaoloista laski, samoin vanhempien selvitykset poissaoloihin tulivat nopeammin ennen varhaista puuttumista. Tämän pystyi toteamaan vertailemalla ennen ja jälkeen varhaisen puuttumisen tapahtunutta vanhempien reagointia opettajan merkintöihin. Wilma järjestelmästä pystyy katsomaan, milloin opettaja on tehnyt poissaolosta merkinnän ja milloin opiskelijan huoltaja on opettajan merkintään reagoinut (kuvio 4). Kuvioihin on laskettu keskimäärät poissaoloista.

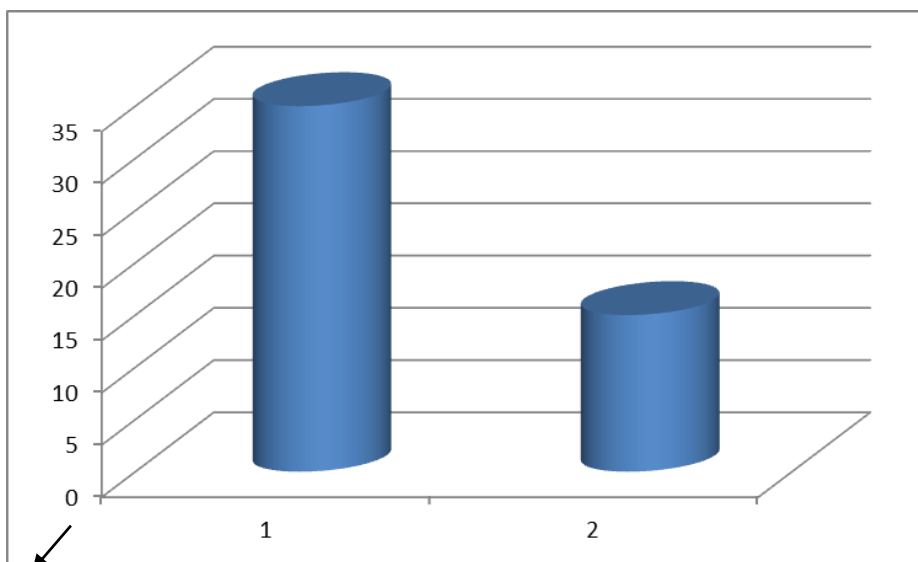
Tuntimääriä tarkasteltiin ennen varhaista puuttumista ajanjaksolla 1.12.2013 - 24.4.2014 sekä varhaisen puuttumisen jälkeen muutoksena, joka tapahtui 8.8 - 1.10.2014. Yksi tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista on ilmoittautunut poissaolevaksi 1.8.2014 alkaen, joten hänen kohdallaan varhaisen puuttumisen jälkeinen ajanjakso päättyi 31.7.2014. Tuloksia tarkastellaan tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden (4) kesken.

tuntimäärä

KUVIO 3. Luvattomien poissaolojen tuntimäärää ennen ja jälkeen varhaisen puuttumisen

Pylväs yksi kuvaa poissaolojen keskiarvoa ennen varhaista puuttumista ja pylväs kaksi tilannetta varhaisen puuttumisen jälkeen.

Aika vuorokausina

KUVIO 4. Vanhempien reagointi ajallisesti nuoren poissaoloihin

Vanhempien ajallinen (vrk) reagoiti nuorensa poissaoloihin Wilma-tietojärjestelmässä ennen (1) ja jälkeen varhaisen puuttumisen (2).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Eettisyys

Tieteellisen tutkimuksen perustana on sanottu olevan hyvä etiikka. Tutkijan tulee olla rehellinen, tarkka sekä huolellinen laatiessaan omaa tutkimustaan. (Hirsjärvi ym. 1997, 27.) Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut hyvälle tieteelliselle näkökulmalle seitsemän erilaista lähtökohtaa, joita hyvä tutkimuksen tekijä noudattaa. Lähtökohdat ovat: (1) tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattaminen, (2) tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestävien tiedonhankinta-, tutkimus-, ja arviointimenetelmien soveltaminen, (3) muiden tutkijoiden työn huomioiminen ja asianmukainen viittaaminen, (4) tutkimuksen suunnittelu, toteutus, raportointi ja tallennus noudattavat tieteelliselle tasolle asetettuja vaatimuksia, (5) tarvittavien tutkimuslupien hankintaa tutkimukseen osallistuvien yhteisöjen kanssa, (6) tutkimushankkeen alussa on sovittu tekijöiden oikeudet, periaatteet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineiston säilyttämisestä ja käyttöoikeuksia koskevat kysymykset ja seitsemäntenä rahoituslähteiden ja merkityksellisten sidonnaisuuksien ilmoittaminen asianosaisille sekä itse tutkimusraportissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 8).

Opinnäytetyöni noudatti mukailien Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimia seitsemää eri lähtökohtaa. Tutkimus ja raportointi on tehty huolellisesti. Taustalla on kulkenut aiemmin laadittu opinnäytetyön suunnitelma. Suunnitelma antoi työlle niin ajalliset kuin teoreettiset suuntaviivat. Suunnitelma muistutti opinnäytetyölle asettamista tavoitteista, tehtävistä ja tarkoituksesta. Tehdessäni opinnäytetyön suunnitelmaa, perehdyin itselleni uuteen tutkimusmenetelmään perusteellisesti, jotta pystyin hyödyntämään sitä työssäni.. Loppuraportissani näkyy muiden kunnioitus tehtyä tutkimusta kohtaan oikeaoppisina viittauksina tekstissä. Lähdemerkinnät lähdeluetteloon on tarkastettu useaan otteeseen, jotta ne ovat saatu lopulliseen raporttiin merkatuksi oikealla tavalla. Huhtikuussa 2014 tutkimussuunnitelman valmistuttua hain asianmukaisen tutkimusluvan Tampereen kaupungilta. Tutkimuslupa hakemuksen liitteenä oli oma tutkimussuunnitelmani, josta kävi ilmi tutkimuksen etenemisen prosessi sekä tutkimuksen tavoitteet ja tarkoitus. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 8.)

Tutkimukseen osallistuviin pitää suhtautua ihmisarvoa kunnioittavasti. Tutkimusta julkaistaessa tulee välttää aiheuttamasta vahinkoa tutkimuskohteelle, kuitenkin niin, ettei periaate estä tutkimuksen julkaisemista, vaikka tutkimustulokset eivät ole kaikille mieluisia. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa pelkäämättä sen julkaisemisen aiheuttamaa harmia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 7–8.)

Tutkimukseen osallistuminen tulee olla vapaaehtoista ja näin hänen itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa antamassa heille itselleen mahdollisuus päättää osallistuvatko tutkimukseen vai eivät. (Hirsjärvi ym. 1997, 25). Suostumus tutkimukseen osallistumisesta voi olla suullinen tai tutkittavan käytös voi olla tulkittavissa suostumisena tutkimukseen. Tutkittava voi keskeyttää tutkimukseen osallistumisen missä vaiheessa itse haluaa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 4–6). Tässä opinnäytetyössä essee kirjoitukseen osallistuvia opiskelijoita (liite 2) sekä alaikäisen opiskelijan vanhempia pyydettiin allekirjoittamaan tietoinen suostumus- kaavake (liite 3), jossa tiedotettiin opinnäytetyön tarkoituksesta sekä esseen ja Wilma kouluhallintotietojärjestelmän tarkastelun tarkoituksesta sekä mahdollisuudesta perua osallistumisensa tutkimukseen missä vaiheessa tahansa. Osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. Tietoinen suostumuslomake annettiin opiskelijoille itselleen. Alaikäisten opiskelijoiden vanhempia lähestyttiin ensin Wilma- viestin muodossa, jonka jälkeen heille postitettiin palautuskuoren kanssa suostumus alaikäisen opiskelijan osallistumisesta tutkimukseen. Opiskelijalle tai hänen vanhemmilleen tutkimukseen osallistuminen ei aiheuttanut taloudellisia kustannuksia. Essee-kirjoitelman ohjeistus oli laadittu niin, ettei se johdatellut siihen osallistujia kirjoittamaan vastauksella, jota itse toivoin.

Tutkimusaineisto käsiteltiin luottamusta kunnioittaen sekä asianmukaisesti. Aineisto on säilytetty asianmukaisella tavalla sekä hävitetty tutkimuksen jälkeen. Opinnäytetyön tulokset käsiteltiin luottamuksellisesti ja nimettömänä, näin yksittäisiä vastauksia ei pysty opinnäytetyön raportista tunnistamaan. Aineiston keruussa käytetty sähköpostiosoite on lakkautettu. Raportista ei yksittäistä opiskelijaa pysty tunnistamaan. Pelkistetyt ilmaisut on valittu yksilön anonyymiteettiä kunnioittaen. Tutkimuksen kaikissa vaiheissa tutkimukseen osallistuneita kohdeltiin ihmisarvoa kunnioittavasti. Kaikki essee kirjoitukset hyväksyttiin mukaan tutkimukseen.

Eettinen pohdinta kulki työn tekemisen taustalla kokoa prosessin ajan. Aiheen valitsani tiedostin oman roolini niin tutkijana kuin varhaisen toimintamallin toteuttajana.

Valitsemani aihe pohtii opiskelijan kokemuksia varhaisen tuen merkityksestä. Olen pyrkinyt olemaan opinnäytetyöprosessin ajan rehellinen, avoin sekä oikeassa suhteessa myös ulkopuolinen.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Pohdittaessa toimintatutkimuksen luotettavuutta, huomiota tulisi kiinnittää tutkimuksen lähestymistapaan, tutkimusongelmien määrittelyyn, tutkimusprosessin etenemiseen ja menetelmiin, joita on käytetty arvioinnissa sekä tutkimuksen lopputulokseen. (Lauri 1997, 121.) Heikkisen (2006) mukaan toimintatutkimuksessa ajatellaan, miten asiat ovat ennen tutkimusta olleet ja mihin suuntaan ne ovat menossa sekä mitä tietoa tutkimuksella on saatu toiminnan eteenpäin viemiseksi ja kehittämiseksi. (Heikkinen 2006, 6, 36.) Toimintatutkimuksessa pyritään Laurin (1997) mukaan yhdistämään jo tutkittu tieto käytännön kokemuksen kanssa. Tietoa ja taitoa yhdistelemällä saadaan esiin yhteisössä voimassa olevia ongelmia sekä ratkaisu niihin. (Lauri 1997, 114.) Toimintatutkimus sopi tämän opinnäytetyön metodiksi, koska työssä tarkasteltiin opiskelijoiden kokemuksia varhaisen puuttumisen toimintamallista sekä opiskelijoiden kokemaa hyötyä varhaisesta puuttumisesta. Opiskelijoiden tuottamista esseistä kävi ilmi, että varhaisen puuttumisen toimintamallia tulisi toteuttaa, jotta opiskelijat saisivat siitä ajateltavan hyödyn. Essee-kirjoitelmista saamani vastaukset olivat ainutkertaisia opiskelijan juuri itsensä kokemia tunteita ja heidän omia kokemuksiaan varhaisen puuttumisen merkityksestä. Nuorilla on jokaisella erilainen kyky ilmaista asioita ja tunteita olleessaan eri vaiheissa omaa kasvuaan. Essee-kirjoitukset kuvaavat juuri sen hetkisiä kokemuksia varhaisesta puuttumisesta. Tutkimuksen luotettavuus ei heikenny vaikka tulokset muodostuivat osittain opiskelijoiden mielipiteistä. Kehittämistyöllä koettiin löytää tietoa varhaisen toimintamallin käytettävyydestä sekä sen tuomista hyödyistä. Kehittämistyön tavoite oli saada kokemuksia varhaisen puuttumisen toimintamallin käytettävyydestä ja siinä onnistuttiin. Kehittämistyön tulosten myötä varhaisen puuttumisen toimintamallissa todettiin olevan myös epäkohtia ja kehittämishaasteita, joita voidaan huomioida jatkossa toteutettaessa varhaista puuttumista toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa.

Tutkimusongelmat tulisi valita selvästi ja niiden perusteella määritellään tutkimusongelmat, joihin tutkimuksessa etsitään ratkaisua. (Lauri 1997, 122.) Opinnäytetyössä etsittiin vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin, joiden pohjalta tulososio myös etsi-

koitiin. Tutkimuskysymykset asettivat päämäärän, jonka tarkoituksena oli selvittää varhaisen toimintamallin käytettävyyden selvittäminen opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä. Tarkoituksena oli myös tukea opiskelijan hyvinvointia varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen sekä tunnistaa opiskelijan tuen tarve. Aihetta ei voi toimintatutkimuksessa rajata tarkasti ja näin tutkimuskysymykset voivat jäädä yleiselle tasolle. Tämä voi johtua mm. tutkimuskysymysten mahdollisesta muuttumisesta tutkimustyön etenemisen aikana. (Lauri 1997, 122.) Tämän opinnäytetyön kehittämisehdotuksena syntynyt uusi varhaisen puuttumisen toimintamalli jäi kokeilematta käytännössä. Tämä ei kuitenkaan ollut este tämän opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamiselle.

Toimintatutkimus on syklinen prosessi, jossa ymmärrys ja tulkinta lisääntyvät vähitellen. Prosessissa kiinnitetään huomioita siihen, miten asiat ovat olleet ennen ja mihin suuntaan ne ovat menossa. Prosessin alussa tehdään kartoitusvaihe. Kartoitusvaiheessa katsotaan menneisyyteen, jossa on voitu havaita jokin ongelma, jota pyritään muuttamaan. Tutkimus alkaa jonkin yksityiskohdan pohtimisesta ja reflektoinnista. Tästä alkaa suunnitteluvaihe, johon sisältyy ajattelua, keskustelua ja kehittelyä eli käännetään katse eteenpäin. Tämän jälkeen toteutetaan suunniteltu yhteisöllisessä prosessissa. Toteutusvaiheesta edetään toiminnan havainnointiin, jota edelleen reflektoidaan eli katsotaan taaksepäin arvioiden. Tästä voidaan jatkaa uuteen sykliin parantamalla suunnitelmaa, uudella toteutuksella parannetun suunnitelman mukaan ja jälleen havainnoimalla ja reflektoidamalla. Syklejä voi siis olla useampia. (Heikkinen, Rovio & Kiilakoski 2006, 36, 78–81.) Tässä opinnäytetyössä edettiin toimintatutkimukselle ominaisen syklisen prosessin mukaan. Toiminta ja tutkimus kulkivat käsi kädessä ja kävivät keskenään reflektointia eli vuoropuhelua. Matkalla oli myös muutoksia ja haasteita, jotka vaikuttivat kehittämistyön etenemiseen prosessina. Näitä muutoksia oli mm. opiskelijoiden kesäloman aiheuttama katkos varhaisen puuttumisen toteuttamiseen. Muutoksien kanssa oli ellettävä ja niihin oli sopeuduttava. Toiminta ei haasteista huolimatta pysähtynyt, oli tyydyttävä pienempään tutkimusaineistoon opiskelijoiden henkilökohtaiseen kokemukseen varhaisesta puuttumisesta. Aihe oli opettajien ja muun henkilökunnan mielestä kiinnostava, joka lisäsi tutkijan mielenkiintoa aiheeseen.

Tutkijan tärkein tutkimusväline toimintatutkimuksessa on tutkija itse, koska laadullinen tutkimus perustuu tutkijan omaan ymmärrettävyyteen tutkittavasta asiasta. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 152.) Toimintatutkimuksen tavoitteena oli saada mahdollisimman puolueeton tutkimusprosessi sekä puolueettomat tutkimustulokset. Puolueettomuutta lisää

tutkittavan ja tutkijan riittävän etäinen suhde tutkimusprosessin ajan. Tutkimuksen tulokset ovat tasapuolisia, kun tutkija ei itse vaikuta toiminnallaan tutkimustulokseen. (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1995, 297, 299; Vilka 2007, 13; Kananen 2008, 10; 17; Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen, 2013, 83–84.) Toimintatutkijan roolin vaikeus tuli itselleni haasteelliseksi toteuttaessani varhaisen puuttumisen toimintamallia, koska tiedostin tuen tarvitsevan nuoren olevan mahdollinen kehittämistyöhöni osallistuva. Oma roolini ei kuitenkaan tullut esille opiskelijoiden esseekirjoituksissa. Mukana olevia opiskelijoita voidaan kutsua varhaisen puuttumisen pilot-tiryhmäksi, koska heitä oli mukana vain neljä. Osallistujien vähyys vaikutti siihen, ettei varhaisen toimintamallin käytettävyydestä ja hyödyistä saatu niin monipuolista ja laajaa kuin alussa oli tavoitteena.

Tutkijan ja tutkittavan läheinen yhteistyö ja vuorovaikutus on hyvän toimintatutkimuksen edellytys. Toiminnan kehittäminen on yksi toimintatutkimuksen kulmakivi. Kentällä toteutettava työ on vuorovaikutteista oppimista parhaimmillaan, jossa ovat mukana tutkija sekä tutkittava osallistujina. (Huovinen & Rovio 2007, 102–103.) Kehittämistyön aikana saadut uudet kokemukset varhaisen puuttumisen toimintamallin käytettävyydestä vaikuttivat omaan tapaan toteuttaa mallia. Mielestäni pystyin olemaan luotamuksellinen ja rehellinen sekä avoin kehittämistyön osallistujien keskuudessa. Roolini toimintatutkijana ja varhaisen puuttumisen toteuttajana vaati jatkuvaa pohdiskelua oman itseni kanssa. Tutkimuksen vastaukset saattaisivat olla erilaisia, mikäli tutkija olisi ollut joku muu kuin varhaista puuttumista tekevä ryhmänohjaaja. Kehittämistyötä tehdessäni pääsin myös käyttämään varhaisen puuttumisen toimintamallia sekä testaamaan sen soveltuvuutta. Jatkuva teorian ja käytännön vuoropuhelu laittoi minut myös pohtimaan omaa tapaan toteuttaa varhaista toimintamallia. Prosessin etenemistä olen kuvannut jo aiemmin tässä raportissa.

Toimintatutkimusta arvioidaan toimivuusperiaatteiden näkökulmasta katsoen. Toimintatutkimusta arvioidessa tulee pohtia sen käytännön vaikutuksia. Onnistuneen tutkimuksen sanotaan saavan osallistujien luottamaan omaan itseensä sekä omiin taitoihinsa toteuttaa toimintatutkimusta. Parhailaan toimintatutkimus saa osallistujissaan aikaan voimaantumista. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 154–155.) Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli saada käytännön kokemuksia uuden varhaisen puuttumisen mallin käytöstä, josta saatujen kokemusten perusteella toimintamallia voidaan edelleen laajentaa ja kehittää muihin Tredun toimipisteisiin. Kehittämistyön myötä opiskelijoiden kokemukset

varhaisen puuttumisen toimintamallista sekä sen merkityksen tärkeydestä lisääntyivät. Näin opinnäytetyön tavoite on saavuttanut sille asettamat tavoitteet.

Hyvän tutkimuksen ominaisuus on laittaa tutkija ajattelemaan ja pohtimaan asioita aivan uudella tavalla. Tutkimuksesta ei tee uskottavaa väittämät tai erilaiset perustelut vaan tutkimuksen aikaansaama kokonaisvaltainen vaikutelma siitä, että tutkimuksen ulkopuolinen lukija uskoo lukemaansa. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 159–160.) Koko kehittämistyöni on ollut iso kokonaisuus, jota tehdessä olisi ollut hyvä ottaa etäisyyttä. Minulla ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta jäädä opintovapaalle, jolloin olisin pystynyt katsomaan kenttätöitä ulkoapäin. Tämä olisi mahdollistanut jatkuvan osallistumisen sekä samalla olisi antanut uutta näkökulmaa kehittämistyöhön.

7.3 Tulosten tarkastelua

7.3.1 Varhaisen puuttumisen merkitys opiskelijan hyvinvointiin

Tikkasen (2012) mukaan aito välittäminen, jolla toiset ihmiset voivat ylläpitää ja vahvistaa nuorten toivoa, koostuu välittämisen osoittamisesta, mahdollisten ongelmien huomaamisesta ja niiden ratkaisemisessa auttamisesta, aidosta läsnäolosta ja nuorten ohjaamisesta oikeisiin valintoihin. Välittämistä voi osoittaa olemalla kiinnostunut nuoresta ja hänen tekemisistään. Nuoret toivoivat, että vanhemmat kotona ja opettajat koulussa tiedustelisivat heidän hyvinvointiaan muutenkin kuin vain velvollisuudesta tai viran puolesta. Nuoret odottivat, että myös tilanteen selkiytyttyä opettaja tiedustelisi heidän kuulumisiaan. (Tikkanen 2012, 59 - 60.) Vastanneista opiskelijoista suurin osa koki varhaisen puuttumisen toimintamallin olleen opettajan aitoa välittämistä ja kiinnostumista juuri hänen asioihinsa. Opiskelijat kokivat välittämisen olevan opettajan puolelta kokonaistilanteen hahmottamista sekä aitoa tukemista.

7.3.2 Varhaisen puuttumisen hyöty opiskelijan poissaoloihin

Suomessa oppivelvollisuus koskee peruskouluiässä olevia opiskelijoita. Heidän tulee osallistua koulun opetukseen koulupäivinä. Toisen asteen oppilaitoksessa opiskelijan on oltava läsnä päivittäin, ellei hän ole muuta sopinut oppitunnin opettajan tai ryhmänoh-

jaajan kanssa. Useat ja toistuvat poissaolot koulusta johtavat opiskelun etenemisen vaikeuteen ja oppikurssien ajallaan suorittamattomuuteen. Samalla poissaolot saattavat johtaa taloudellisiin ongelmiin (opintososiaalisten tukien lakkauttamiseen tai takaisin perintään) tai eristäytymiseen ryhmän toiminnasta. Näiden toimiminen on opintojen sujumisen yksi edellytys. (Kaltiala-Heino, Poutanen, Kilkku & Rimpelä 2003.)

Wilma-kouluhallinnon järjestelmän tietoja tarkasteltaessa kehittämistyöhön osallistuvien opiskelijoiden keskuudessa pystyttiin näkemään, miten heidän luvattomat poissaolonsa vähenivät huomattavasti. Poissaoloja ei pystytty kokonaan poistamaan varhaisella puuttumisella. Opiskelijoiden kynnys ilmoittaa poissaolosta opettajalle madaltui. Tutkimukseen osallistuvien alaikäisten nuorten huoltajien kiinnostus Wilma merkintöihin kasvoi. Tämän saattoi huomata ajanjaksosta, joka oli opettajan merkinnän ja huoltajan reagoimisesta merkitään. Ennen varhaisen puuttumisen toteutumista merkintöjen välillä saattoi olla jopa kuukauden viive, nyt varhaisen puuttumisen jälkeen ajanjakso merkinnän ja huoltajan kuittauksen jälkeen lyheni jopa puoleen. Varhainen puuttuminen oli käytännössä asioista keskustelua, tilanteen tarkastelua ja huolen esiin nostamista.

7.3.3 Ammatillisen opettajan osuus varhaisessa puuttumisessa

Varhaisen puuttuminen pitäisi olla helposti järjestettävissä toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa. Oppilaille laaditaan opettajan toimesta HOPS eli henkilökohtainen opetussuunnitelma tai tietyissä tilanteissa tulee oppilaille laatia erillinen HOJKS eli henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. HOPS:n tekemisessä keskitytään liikaa opiskeluun ja unohdetaan opiskelijan muu jaksaminen eikä huomioida opiskelijaa kokokoneisuutena. Ammatillisen opettajan tehtäviin kuuluu poissaolojen ja opintomenetyksen seuranta sekä varhainen puuttuminen orastaviin ongelmiin. Opettajalla on ammatillisessa opetuksessa tärkeä rooli kasvattajana ja oppimisen tukijana. Näiden keskustelujen avulla opettaja pääsee sisälle opiskelijan muuhun elämään sekä saa tartuntapintaa opiskelijan muihinkin seikkoihin, jotka ovat suoranaudessa suhteessa opinnoissa etenemiseen. (Hiivala, Huhtaniska, Jokinen & ym. 2009, 28–29; Miettinen 2008, 15, 19.)

Opettajan yksi tärkeimpiä rooleja on opiskelijan persoonallisuuden kasvun tukeminen niin ammatillisesti kuin muussakin kasvussa. Opettajalla on ammatillisessa opetukses-

sakin edelleen tärkeä rooli kasvattajana ja oppimisen tukijana. Opettajan tulee omata kyky ja taito kohdata erilainen oppija, jotta pystyy tarjoamaan hänelle tukea varhaisen puuttumisen muodossa. (Ylimäki, 2007, 8; Kämäräinen, 2010, 17.)

Opiskelija tarvitsee myös ammatillisessa oppilaitoksessa opettajalta tukea ja ohjausta. Tuen tulisi olla henkilökohtaista yhteydenpitoa. Opettajan tulisi pysyä saatavilla. Tämä helpottaa opiskelijan kynnystä ottaa yhteyttä opettajaan. Tuttu ja turvallinen opettaja havaitsee myös ei- sanalliset viestit ja pystyy katsomaan opiskelijaa kokonaisuutena. Opiskelijat kokevat tarvitsevansa yhteydenottoa myös opettajan puolelta myös positiivisissa asioissa eikä vain negatiivisissa. Opiskelijoille riittää opettajan pienet kysymykset vaikkapa koulun käytävillä heidän arjestaan. Opiskelijat tarvitsevat myös ammatillisessa koulutuksessa opettajalta aikaa. (Ylimäki, 2007 117; Konu 2002, 39; Kämäräinen 2010, 38 & Tikkanen 2012, 60, 113.)

”Ei mun mielestä niitä välttämättä tuolla havaitse että mä ajattelen että opiskelijat kellä on erilaista taakkaa olemassa elämässä niin ne on usein ihan tavallisen näköisiä opiskelijoita ja usein ihan iloisien näköisiä opiskelijoita. Ja mä ajattelen että tapaa sit paljon näitä opiskelijoita jotka voi menestyä myös vaikka teoriaopinnoissa hyvin mutta sitten haasteellisempaa on tällaiset vuorovaikutustilanteet, että ne tuottaa sitä ongelmaa sitten enemmän mikä sitten näkyy vaikka harjoittelussa et siinäkin ei voi sano niin että kaikilla osa-alueilla ihmisillä aina menis huonosti opiskelussa-kaan että voi olla joissakin onnistuu oikein hyvinkin ...mutta en mä toisaalta havaitse kaikkea, koska opiskelijamäärät saattaa olla esimerkiksi tällä hetkellä, mulla on 65 opiskelijaa ryhmässä, että kyllä siinä taustalla myös se tiimityö opettajien välillä...” (Kämäräinen, 2010, 37).

Opettajien keskinäiset riitelyt ja sanaharkka vaikuttavat opettajan ja opiskelijan väliseen yhteistyöhön. Vaikea ilmapiiri vähentää opiskelijoiden kokemana opettajan voimavaroja ohjata ja vie samalla opettajalta herkkyyttä puuttua varhaisessa vaiheessa. Oman opettajan rooli on tärkeä. (Kämäräinen 2010, 31.)

7.3.4 Varhaisen tuen merkitys opiskelijan hyvinvointiin

Koulujen hyvinvointia on ammatillisissa oppilaitoksissa tutkittu vähän, vaikka koulujen sisällä on pyritty kehittämään erilaisia malleja hyvinvoinnin mittareiksi. Hyvinvointi ja kouluhyvinvointi ovat käsitteenä laajoja, joiden alle nivoutuu monia eri teemoja. Itse sana hyvinvointi tarkoittaa eri ihmiselle eri asioita. Oppilaan näkökulmasta kouluhyvinvointi tarkoittaa aivan eri asioita kuin opettajan näkökulmasta katsottuna. (Konu 2002, 11.)

Kämäräinen on vuonna 2010 ilmestyneessä opinnäytetyössään määritellyt opiskelijan hyvinvoinnin olevan kokonaisuus, jonka parissa toimivien ihmisten ja toimintatahojen on tärkeää tuntea toisensa. Jokaisen tulee ymmärtää myös hyvinvointi kokonaisvaltaisena käsitteenä. Opiskelijalle tukea tarjoavat koko koulunhenkilökunta aina opettajasta opintotoimiston henkilökuntaan. Opiskelijan tuen saamisessa on kuitenkin alueita, jotka eivät kuulu kenellekään. Näin opiskelijalla ei ole tietoa, kenen puoleen kääntyä. (Kämäräinen 2010, 17.)

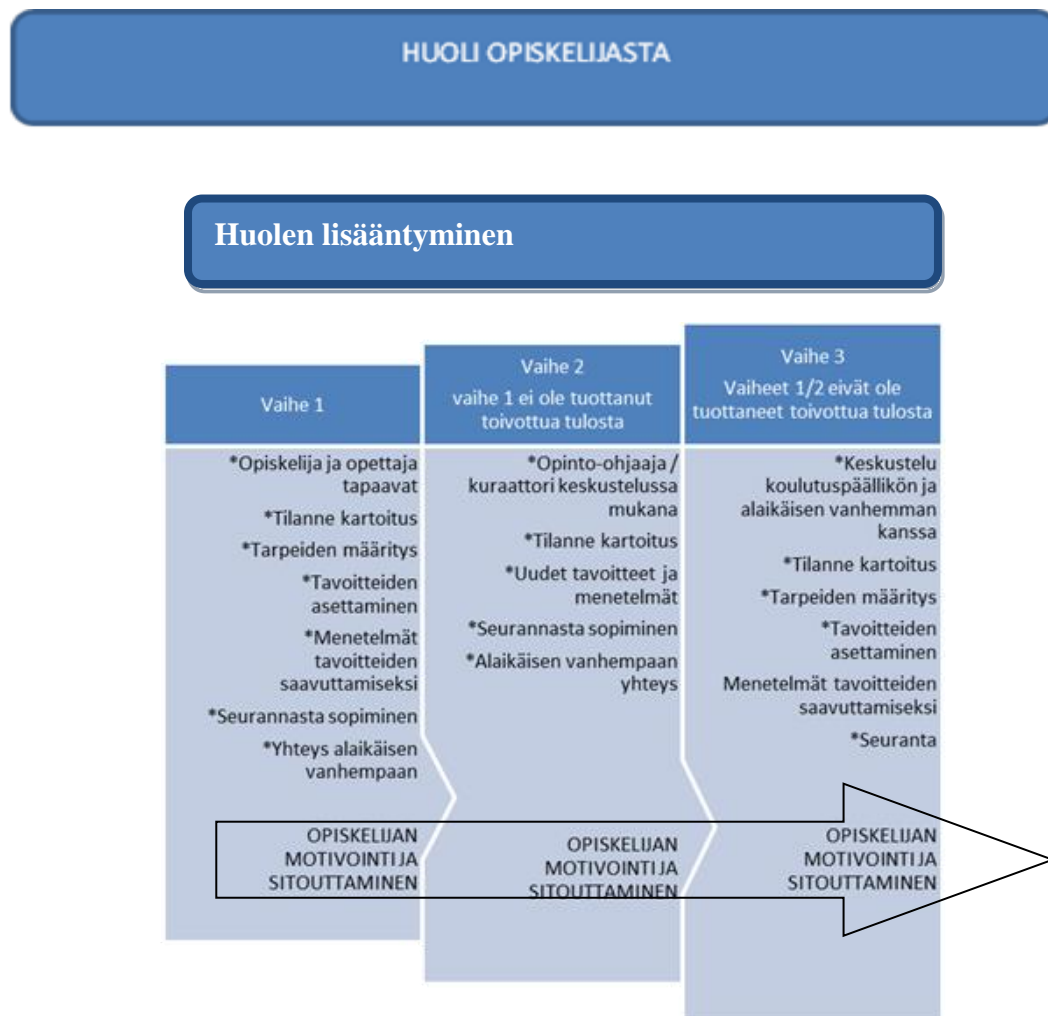
Oppilaitoksissa tehtävä hyvinvointityö tarkoittaa opiskelijan omaa hallintaa omasta elämäntilanteestaan sekä toimintaa, jossa yhdessä opiskelijoiden kanssa kehitetään oman oppilaitoksen toimintaa. Tavoitteena oppilaitoksissa tehtävällä hyvinvointityöllä on opiskelijan oman elämänhallinnan lisääminen. Tähän tavoitteeseen tulisi jokaisen oppilaitoksen pyrkiä. Tavoitteen eräs saavuttamisen keino on toteuttaa varhaista puuttumista, joka on opettajan aitoa välittämistä, kiinnostusta ja kannustamista. (Kämäräinen 2010, 17; Tikkanen 2012, 85.) Hyvinvointityö oppilaitoksessa tarkoittaa opiskelijan elämänhallinnan lisäämistä ja opiskelijayhteisön kehittämiseen tähtäävää toimintaa. Opiskelijan elämänhallinnan lisääminen on tavoite, johon tulisi pyrkiä. (Kämäräinen 2010, 17.)

7.4 Kehittämisehdotukset

Opinnäytetyötä tehdessä huomasi, että käytössä oleva varhaisen puuttumisen toimintamalli on erittäin opettajakeskeinen sekä vaikeaselkoinen. Mallissa ei juuri ole tilaa opiskelijan omalle sitoutumiselle, joten sitä tulee edelleen kehittää.

Varhaisen puuttumisen merkitystä toisen asteen opiskelijoille on tutkittu vähän, joten siitä saatu tutkimustieto oli erittäin niukkaa. Näistä edellä mainituista näkökulmista olisi hyvä saada jatkossa lisää tutkittua tietoa.

Kehittämisehdotuksena (kuvio 6) ehdotetaan varhaisen puuttumisen toimintamallin kehittämistä Eriksonin ja Arnkilin (2012, 25) huolen vyöhykkeiden mukaan.

KUVIO 5. Kehittämisehdotus varhaisen puuttumisen toimintamallista

Kun uutta varhaisen puuttumisen toimintamallia on kehitetty ja aktiivisesti käytetty, tulisi sitä edelleen tutkia. Ellei nykyistä toimintamallia kehitetä, olisi mielenkiintoista tutkia, miten nykyistä varhaisen puuttumisen toimintamallia käytetään ja ellei sitä käytetä, miksi näin on. Jatkotutkimuksen voisi toteuttaa esimerkiksi eri alojen opiskelijoiden keskuudessa.

LÄHTEET

Aaltola, J & Syrjälä, L. 1999. Tiede, toiminta ja vaikuttaminen. Teoksessa Heikkinen, H. L.T, Huttunen, R & Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. WSOY: Jyväskylä, 11–24.

Ammatillisen opettajan haastattelu. 2014. Haastattelu: 11.10.2014. Haastattelija Tero, M. Tampereen kaupunki.

Aos,S., Lieb, R., Mayfield, J., Miller, R & Pennucc , A. 2004. Benefits and Costs of Prevention and Early Intervention Programs for Youth. Washington State Institute for Public Policy. Luettu 18.10.2014.

<http://courses.washington.edu/pbaf513m/prevention%20tech%20appendix.pdf>.

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1995. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Helsinki: WSOY.

Brunila, A., Jokinen, H., Kerola, H., Mäkitalo, R ja Putkonen, C. 2003. Hyvinvointipalvelujen turvaaminen. Valtiovarainministeriön julkaisuja 4/2003. Helsinki: Edita Prima Oy.

Erikson, E & Arnkil, T. 2012. Huoli puheeksi- opas varhaisesta dialogista. Stakesin julkaisu. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy. Luettu 26.10.2014
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90845/URN_ISBN_978-951-33-1792-8.pdf?sequence=1.

Eskola, J & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino Oy.

Groen, A., Smith, T & Whyn, J.2000. Randomized Trial of Intensive Early Intervention for Children With Pervasive Developmental Disorder. American Journal on Mental Retardation 2000, Vol. 105, No.4. 269- 285. Luettu 15.10.2014.
<http://analisiscomportamentale.com/media/Smith%20Groen%20and%20Wynn%202000.pdf>.

Haasjoki, E. & Ollikainen, T. 2010. Mikä sun mieltä painaa? Kriisit nuoruudessa ja mielenterveyden tukeminen koulussa. Suomen mielenterveysseura. Helsinki: Hansaprint Direct Oy

Heikkinen, H. 2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 16–38.

Heikkinen, H., Kontinen, T. & Häkkinen, P. 2008. Toiminnan tutkimisen suuntaukset. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 39- 76.

Heikkinen, H. & Jyrkämä, J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Heikkinen, H., Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena Kustannus, 25–55.

Heikkinen, H., Rovio, E. & Kiilakoski, T. 2006. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 114–130.

Heikkinen, H & Syrjälä, L. 2006. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E & Syrjälä, L. Toiminnasta tietoon. Vantaa: Dark Oy, 144–162.

Heinämäki, L. 2007. Varhaista tukea koulun arkeen – työväliseenä kehittämisvalikko. Stakesin julkaisu. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.

Hiivala, J., Huhtaniska, R., Jokinen A., Jäntti, P., Kaksonen, J., Ojansivu, T., Pajunen, N & Vanhanen. K. 2009. Nuorten oireilu ja varhainen puuttuminen ammatillisessa koulutuksessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kehittämistyö.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 12.painos. Helsinki: Tammi.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityistuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Huovinen, T. & Rovio, E. 2006. Toimintatutkimus kentällä. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E & Syrjälä, L. (toim.). Toiminnasta tietoon. Vantaa: Dark Oy, 94–113.

Huttunen, R. 1999. Opettamisen filosofia ja kritiikki. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteidenlaitos. Väitöskirja.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvalitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2011. Kvantti. kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karppi, P. 2012. ”Homma niinku käy siltä.” Ammatillisten opiskelijoiden käsityksiä lahjakkaista ja lahjakkaiden opetuksesta. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Pro -gradu tutkielma.

Katila S. & Meriläinen S. 2006. Henkilökohtainen kokemus tiedon lähteenä: toimintatutkimus akateemisessa yhteisössä. Teoksessa: Rolin K., Kaakkuri-Knuutila M-L. & Henttonen E. (toim.). 2006. Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia. Helsinki: Gaudeamus. 134–154.

Kimba Site Learning Plan 2008. Internet julkaisu. Luettu 19.10.2014.<http://www.kimbaas.sa.edu.au/Site%20Learning%20Plan%20.pdf>.

Kaltiala-Heino, R. Poutanen, P., Kilkku, N. & Rimpelä, M2003. Runsaiden koulupoissaolojen yhteys mielenterveysongelmiin yläasteikäisillä nuorilla. Suomen Lääkärilehti 58 (2003): 14, 1677-1683. Luettu 27.11.2014. <http://www.fimnet.fi.elib.tamk.fi/cgi-cug/brs/artikkeli.cgi?docn=000018744>.

Kiviniemi, K. 1999. Toimintatutkimus yhteisöllisenä prosessina. Teoksessa Heikkinen, H., Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena kustannus.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.

Kuraattorin haastattelu. 2014. Haastattelu: 11.10.2014. Haastattelija Tero, M. Tampereen kaupunki.

Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulutuksesta ja elämäkulusta peruskoulun jälkeen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.

Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki Edita Prima Oy.

Kämäräinen, K. 2010. Hyvinvointia tukemalla kokonaisuus paremmaksi. Opiskelijahyvinvointi lähtökohtien kartoittaminen Mikkelin ammattikorkeakoulussa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen, ylempi ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Lauri, S. 1997. Toimintatutkimus. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY, 114–135.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 680/1998.

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2003. Hyvinvointi. Osaamis- ja innovaatiopalvelut. Luettu 17.10.2014. http://www.laurea.fi/net/fi/05_Osaamispalvelut/01_Hyvinvointi/index.jsp.

Lehtorin haastattelu. 2014. Haastattelu: 11.10.2014. Haastattelija Tero, M. Litteroitu. Tampereen kaupunki.

Miettinen, K. 2008. Opetussuunnitelmat ja erityisopetus ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki. Methelp.

Metsämuuronen, J. 2005. Kokeellisen tutkimuksen perusteet ihmistieteissä. Helsinki. International Methelp Ky.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Viro: Jaabes OU.

Ronkainen, S, Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Salminiitty, H. 2011. ”Tiedätkö mä kannan huolta tästä, mitä sä itse ajattelet?” Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksi ottaminen osana Diak Etelän opiskeluhuvinvointiryhmien ehkäisevää työtä. Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

StarSoft. 2014. Wilman käyttö turvallisesti. Luettu 25.10.2014.
<https://www.starsoft.fi/public/?q=node/11047>.

Suomen Tasavallan presidentti 2013. Virkaanastujaispuhe. Luettu 31.09.2014.
<http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?nodeid=46542&contentlan=1>.

Tampereen kaupunki. 2013. Varhainen puuttuminen Tampereen seudun ammattioppilaitoksessa. Intranet lähde. Viitattu 14.10.2014.

Tampereen seudun ammattiopisto. Tredu. 2014. Hakuopas 2014. Luettu 24.2.2014.
<http://www.e-julkaisu.fi/tredu/hakuopas2014/pdf/Tredu%20hakuopas%202014.pdf>.

Tikkanen, K. 2012. 15- 20- vuotiaiden toivo, sen ylläpitäminen ja vahvistaminen. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 5. painos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Luettu 15.10.2014. www.tenk.fi.

Valtakunnallinen VARPU-verkosto 2008. Varhaisen puuttumisen eettiset periaatteet. Luettu 25.10.2014. http://www.varpu.fi/files/835/Eettiset_periaatteet.pdf.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Välikangas, E. 2002. Mitä on hyvinvointi? – Luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja kuntalaisten käsityksiä hyvinvoinnista. Kuopion yliopisto. Terveystieteiden ja – talouden laitos. Pro gradu – tutkielma.

Ylimäki, T. 2007. ”Tarttis teherä jotakin...” Tapaustutkimus erään ammatillisen oppilaitoksen kehittämisprosessista. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu – tutkielma.

Ylitalo, K. 2005. Oulunsaaren seudullinen hyvinvointistrategia. Luettu 22.10.2014.
http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=310.

LIITTEET

Liite 1. Opinnäytetyössä käytetyt aiemmat tutkimukset

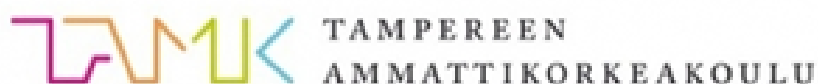
TAULUKKO 2. Aiemmat tutkimukset

Tutkimuksen tekijä(t), julkaisuvuosi, tutkimuksen taso, julkaisumaa	Tarkoitus/ Tavoite	Metodogiset lähtökohdat	Keskeiset tulokset
Ylimäki 2007 Pro – gradu tutkielma Suomi	Tarkoitus selvittää, miten ammatillisen oppilaitoksen opettajat tietävät oppilashuollon toiminnan ja millaiset ovat heidän omat valmiutensa ohjata sekä erityisen tuen että ns. normaalia polkua kulkevaa opiskelijaa	Teemahaastattelu opettajille (N=74) Laadullinen tutkimus Sisällön analyysi	Opettajat tarvitsevat uusia ohjaukeinoja, joilla he jaksavat työssä arjessa. Opettajana henkilökohtainen jaksaminen heijastuu suoraan opiskelijan saamaan ohjaukseen
Miettinen 2008 Akateeminen väitöskirja Suomi	Tarkoituksena selvittää, miten ammatillisessa opetuksessa näkyvät erityisopetusta koskevat määräykset	Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus Sisällön analyysi	Opetussuunnitelma on todennäköisesti laadittu kattavasti, kun koulutuksen järjestäjänä toimii kuntayhtymä. Opetussuunnitelman toteutuminen erityisopiskelijan kohdalla riippuvainen täysin siitä, miten paljon erityisopiskelijoita koulussa on.
Hiivala - Huh-taniska - Jokinen- Jäntti - Kaksonen- Joensivu – Pajunen & Vanhanen 2009 Raportti, Suomi	Tavoitteena selvittää, millä tavoin eri oppilaitoksissa puututaan nuorten oireiluun oli nuorten oireiluun puututtu, mitä hyviä keinoja sekä ratkaisumalleja on olemassa mahdollisimman varhaisen puuttumisen toteutumiseen	Laadullinen tutkimus Teemahaastattelu opettajille (N=16) Sisällön analyysi	Ammatillisen opettajat tarvitsevat yhä enemmän tukea kohdata nuori ja heidän laaja- alainen oireilunsa. Opettajilla ei ole resursseja varhaiseen puuttumiseen eikä toimintaohjeita, miten toimia.

<p>Kuronen 2010 Akateeminen väitöskirja- Suomi</p>	<p>Tarkoituksena selvittää ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten koulusuhteen rakentumista peruskoulussa sekä elämäntilannetta ja yhteiskuntaan kiinnittymistä peruskoulun jälkeen.</p>	<p>Laadullinen tutkimus Teemahaastattelu (N=22, ammatillisessa oppilaitoksessa syrjäytymisvaarassa olevaa nuorta) Narratiivinen biografia tutkimus</p>	<p>Monilla erityistä tukea ja varhaista puuttumista tarvitsevilla nuorilla on psykososiaalisia ja sosiaalista vahvistamista vaativia elämäntaidollisia ongelmia. Lähes kaikilla tutkimukseen osallistuneilla oli ollut ongelmia jo varhaislapsuudessa</p>
<p>Kämäräinen 2010 Opinnäytetyö, YAMK Suomi</p>	<p>Tarkoituksena selvittää AMK opiskelijoiden ajatuksia ja toiveita hyvinvoinnista koulussa ja hyvinvoinnista laadullisesta näkökulmasta</p>	<p>Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus (N=65, 52 opiskelijaa, 13 opettajaa) Teemahaastattelu Teoriasidonnainen sisällön analyysi</p>	<p>Opiskelijoiden koulu hyvinvointiin liittyvät avoin ja rehellinen ilmapiiri opiskelijoiden ja opettajien kesken. Tutkimus nosti esille elämäntaidon ajattelun tärkeyden myös AMK-opiskelijoiden hyvinvoinnissa</p>
<p>Salminiitty 2011 Opinnäytetyö, Suomi</p>	<p>Tarkoituksena saada tietoa opiskelijaterveydenhuoltoryhmän valmiuksista ja puheeksiottamisen yleisistä käytännöistä</p>	<p>Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus Puolistrukturoitu teemahaastattelu (N=8) Sisällön analyysi</p>	<p>Varhainen puuttuminen on opiskelijan hyvinvointia. Varhaiseen puuttumiseen käytetyt resurssit ovat pienet vaikka yleisesti ottaen tiedostetaan opiskelijamäärien kasvu sekä nuorten ongelmien lisääntyminen</p>
<p>Konu 2002 Akateeminen väitöskirja Suomi</p>	<p>Tavoitteena selkiyttää kouluhyvinvoinnista käytyä keskustelua ja laatia kouluhyvinvointimalli sekä tuottaa menetelmiä kouluhyvinvoinnin mittaamiseen</p>	<p>Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus Strukturoitu teemahaastattelu Laadullinen si-</p>	<p>Oppilaiden kotiloilla on suoraan vaikutusta opiskelijoiden hyvinvointiin koulussa, samoin opiskelijan sosiaaliset suhteet</p>

		sällön analyysi	sekä koulun ulkoinen rakenne. Oppilaan koulu hyvinvointi nähdään kokonaisuutena. Opettaja-oppilassuhde vaikuttaa suoraan opiskelijan koulu hyvinvointiin
Tikkanen 2012 Akateeminen väitöskirja Suomi	Tarkoituksena kuvata nuorten toivoa sekä toivon ylläpitämistä ja vahvistamista nuoren maailmasta katsoen	Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus Avoin struroimaton haastattelu Opiskelijat yläkoulussa, lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa. Ikä 15-22v, (N=52). Induktiivinen sisällön analyysi	Nuorten toivon kuuluvat ja vaikuttavat tutkimuksen mukaan kaikki asiat ympärillä. Toivon ylläpitäminen tärkeää.

Liite 2. Tietoinen opiskelijan suostumuslomake

1(2)

TIEDOTE

ARVOISA VASTAANOTTAJA

Opinnäytetyöni liittyy Tampereen seudun ammattiopiston, Tredun uuden varhaisen puuttumisen mallin käytettävyyden selvittämiseen. Opinnäytetyön tarkoituksena on varhaisen toimintamallin käytettävyyden selvittäminen opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä sekä varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen lisätä opiskelijan hyvinvointia ja auttaa tunnistamaan varhaisen puuttumisen mallia apuna käyttäen opiskelijan tuen tarve.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada käytännön kokemuksia uuden varhaisen puuttumisen mallin käytöstä. Näiden kokemusten perusteella mallin käyttöä voidaan laajentaa muihin Tredun toimipisteisiin.

Aineiston tulen keräämään Wilma järjestelmää hyödyntäen sekä opiskelijoiden kokemuksia keräten esseen muodossa.

Pyydän teiltä ystävällisesti antamaan tällä lomakkeella kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista sekä luottamuksellista. Essee kirjoitelmat tullaan hävittämään asianmukaisesti raportoinnin jälkeen.

Kiittäen,

Mari Tero

Ammatillinen opettaja, sairaanhoitaja (YAMK)-opiskelija

2(2)

SUOSTUMUS

Varhaisen puuttumisen toimintamallin kehittäminen Tampereen seudun ammattioppilaitoksessa.

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa opinnäytetyöstä, jonka tarkoituksena on varhaisen toimintamallin käytettävyyden selvittäminen opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä sekä varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen pyritään lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja tunnistamaan opiskelijan tuen tarve.

Ymmärrän, että suostuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että tiedot käsitellään luottamuksellisesti.

Anna suostumuksen yllämainittuun tutkimukseen

Paikka ja aika

_____

Suostun osallistumaan opinnäytetyöhön

_____

Haastateltavan allekirjoitus

_____

Nimen selvennys

Suostumuksen vastaanottaja

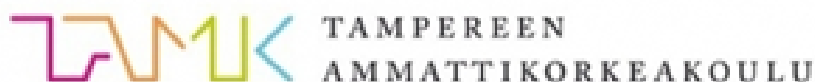
_____

Opinnäytetyöntekijän allekirjoitus

_____

Nimen selvennys

Liite 3. Alaikäisen vanhemman suostumus

1(2)

TIEDOTE

ARVOISA VASTAANOTTAJA

Opinnäytetyöni liittyy Tampereen seudun ammattiopiston, Tredun uuden varhaisen puuttumisen mallin käytettävyyden selvittämiseen. Opinnäytetyön tarkoituksena on varhaisen toimintamallin käytettävyyden selvittäminen opiskelijan hyvinvoinnin edistämisenä sekä varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen lisätä opiskelijan hyvinvointia ja auttaa tunnistamaan varhaisen puuttumisen mallia apuna käyttäen opiskelijan tuen tarve.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada käytännön kokemuksia uuden varhaisen puuttumisen mallin käytöstä. Näiden kokemusten perusteella mallin käyttöä voidaan laajentaa muihin Tredun toimipisteisiin.

Aineiston tulen keräämään Wilma järjestelmää hyödyntäen sekä opiskelijoiden kokemuksia keräten esseen muodossa.

Pyydän teiltä ystävällisesti antamaan tällä lomakkeella kirjallisen suostumuksen alaikäisen lapsenne tutkimukseen osallistumisesta. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista sekä luottamuksellista. Essee kirjoitelmat tullaan hävittämään asianmukaisesti raportoinnin jälkeen.

Kiittäen,

Mari Tero

Ammatillinen opettaja, sairaanhoitaja (YAMK)-opiskelija

2(2)

SUOSTUMUS

Varhaisen puuttumisen toimintamallin kehittäminen Tampereen seudun ammattioppilaitoksessa

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa opinnäytetyöstä, jonka tarkoituksena on varhaisen toimintamallin käytettävyyden selvittäminen opiskelijan hyvinvoinnin edistämiseksi sekä varhaisen puuttumisen toimintamallia hyväksi käyttäen pyritään lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja tunnistamaan opiskelijan tuen tarve.

Ymmärrän, että suostuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että tiedot käsitellään luottamuksellisesti.

Anna suostumuksen alaikäisen nuoremme osallistumisen yllämainittuun tutkimukseen

Nuoren nimi

Paikka ja aika

Suostun alaikäisen nuoren osallistumisen
opinnäytetyöhön

Vanhemman allekirjoitus

Nimen selvennys

Suostumuksen vastaanottaja

Opinnäytetyöntekijän allekirjoitus

Nimen selvennys

Liite 4. Ohje esseen kirjoittamisesta opiskelijoille

Hei

Olet lupautunut tutkimukseen, jossa käsitellään varhaisen tuen merkitystä opiskelijan hyvinvointiin.

Tahtoisin nyt kuulla ajatuksiasi esseen muodossa. Kerro minulle omin sanoin, miten koit varhaisen puuttumisen, miten se vaikutti omaan opiskeluusi / hyvinvointiisi koulussa. Miten koet varhaisen puuttumisen omalla kohdalla? Mitä se merkitsi Sinulle?

Anna ajatustesi lentää!

Vastauksesi voit palauttaa joko s-postilla [teromaikku\(at\)gmail.com](mailto:teromaikku(at)gmail.com) tai työhuoneeni edessä olevaan palautuslaatikkoon.

Toivottavasti saan vastauksesi mahdollisimman pian, siitä on minulle suuri apu opinnäytetyötä tehdessäni.

Kiitos avustasi

Mari

Liite 5. Opiskelijoiden kokemuksia varhaisesta puuttumisesta

Alkuperäisilmaisut	Pelkistetty ilmaus
<p>”Varhaisen tuen saaminen ja ajoissa puuttuminen vaikutti motivaatioon positiivisesti”</p> <p>”Opettajan puuttuminen asiaan on vaikuttanut koulun käyntiin positiivisesti”</p> <p>”Väliintulo vaikutti positiivisesti koska tuntuu, että tarvitsen juuri sitä potkimista”</p>	Tunne empatian saamisesta
<p>”Opettajan aktiivinen yhteydenpito ja aitous / kiinnostus oppilaan hyvinvointiin antaa minulle tunteen omasta onnistumisesta”</p> <p>”Kun asioihin puututtiin koin, että informaatio kulkee ja omat kömmähdykset vahvistavat motivoivat nyt jatkamaan eteenpäin”</p> <p>”Totta kai se aina huolestuttaa, jos opettaja sanoo haluavansa jutella mutta se kertoo mielestäni välittämisestä”</p>	Tunne opettajan aidosta kiinnostuksesta
<p>”Myöhemmin asioihinkin on puututtu herkemmin, mikä on mielestäni hyvä”</p>	Ajatus myöhemmästä tuen saamisen herkyydestä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Tunne empatian saamisesta	Kiinnostus
Tunne opettajan aidosta kiinnostuksesta	
Ajatus myöhemmästä tuen saamisen herkyydestä	Tulevaisuus